

Előfizetési díj:

Negyedévre ..... 1 frt
Félévre ..... 2 frt
Egész évre..... 4 frt

Egyes szám 20 kr.

Megjelen havonként kétszer.

HERKULES

SZERKESZTIK:

PORZSOLT JENŐ.

PORZSOLT KÁLMÁN.

Szerkesztőség

és

kiadóhivatal

Budapest, József-körut
5. szám.Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Az „Achiles“ Sport-Egylet, az „Aradi Korcs-Egylet, „Magy. Testgyakorlók köre“ a „Beregszászi Korcsolyázó-Egylet,“ a „Bpesti, hegyvidéki turista-Egylet,“ a „Budapesti Korcsolyázó-Egylet,“ a „Budapesti Torna-Egylet“ a „Debreczeni Korcsolyázó-Egylet,“ a „Debreczeni Torna-Egylet,“ az „Egyetemi Athletikai Club,“ „Első Magyar Vivő-Egylet,“ az „Érsekújvári Vivő- és Torna-Egyesület,“ a „Fertői Csónakázó-Társaság,“ a „Győri Csónakázó-Egyesület,“ a „Kassai Korcsolyázó-Egylet,“ a „Kolozsvári Athletikai Club,“ a Kolozsvári „Korcsolyázó-Egylet,“ a „Föv. Vivő-Club,“ a „Körmendi Athletikai Club,“ a Kunszentmártoni Csónakázó-Korcsolyázó-Egylet,“ a „Magyar-Ovári Torna- és Vivő-Egylet,“ a „Marosvásárhelyi kerékpár-Egylet,“ a „Makói Torna-Egylet,“ a „Maros-Vásárhelyi Korcsolyázó-Egylet,“ a „Lévai Torna- és Vivő-Egylet,“ a „Lőcsei Korcsolyázó-Egylet,“ a „Maros-Vásárh. Torna-Egyl.“ a „N.-Bányai Torna és Korcsolyázó-Egylet,“ Nagy-Enyedi Korcsolyázó-Egylet,“ a „Nagy-Kanizsai Torna-Egylet,“ a „Nagy-Kállói Korcsolyázó-Egylet,“ a „Nemzeti Hajós-Egylet,“ a Neptun Budapesti Evező-Egylet,“ az „Ó-Becsei Kerékpár-Egyesület,“ az „Ó-Budai Torna-Egylet,“ a „Pécsi Athletikai Club,“ a „Pozsonyi Hajós-Egylet,“ a „Pozsonyi Torna-Egylet,“ a „Privigyei Korcsolyázó-Egylet,“ a „Rimaszombati Korcsolyázó-Egylet,“ a „Sátoralja Ujhelyi Korcsolyázó-egylet,“ a „Selmeczi Akadémiai Athleta-Club,“ a „Soproni Korcsolyázó-Egylet,“ a „Szabadkai torna-Egylet,“ a „Szarvas Korcsolyázó-Kör,“ a „Szegedi Csónakázó-Egylet,“ a „Szegedi Korcsolyázó-Egylet,“ a „Szegedi Torna-Egylet,“ a „Székely-Udvarhely Korcsolya.-Egylet,“ a „Székesfehérvári Korcsolyázó-Egylet,“ a „Temesvári Korcsolyázó-Egylet,“ és az „Újvidéki kerékpár- (Bicycli) Egyesület,“ a „Pápai korcsolya-egylet,“ a „Torontáli korcsolyázó- és hajós-egylet,“ „Szegedi Kerékpár-egyesület,“ „Veszprémi torna egylet,“ „Tordai korcsolyázó-egylet,“ „Budapesti Torna-Club,“ „Zombolyai atletikai club,“ a „Szászvárosi atletikai club,“ a „Szolnoki korcsolyázó-egylet,“ a „Budapesti polgári lövészegyesület“

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter ő nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

A kilenczedik év elején.

A „Herkules“, mely hetven sportegyletnek hivatalos közlönye, s melyet a közoktatási miniszter rendeletileg ajánlott az összes tanintézeteknek, külön rovatokban foglalkozik a testedző sport minden fajával: a vadászat, lovaglás, atletika, torna, korcsolyázás, vivás, uszás, labdázás, boxolás, lövészet, turista-sport, veloczipédezés, kocsisport, csónakázás, vitorlázás stb. ismertetésével.

E lap nyolcz évi fennállása alatt számos sport egyesületet létesített az országban, versenydíjakat tüzött ki, hét külön szakmunkát adott ki a sport különböző ágairól s inaugurálta a tornanitás nemzeti irányu reformját.

E lap által nyolcz év előtt föllállított s azóta memorandumokban, röpiratban s felolvasásokban propagált reform-programmból három pontot már létesített a közoktatási kormány: a tornaversenyek rendezését s a játékoknak és a korcsolyázásnak bevitelét az iskolába.

De sorban megvalósításra kerülnek a „Herkules“ programjának többi pontjai is: a tornaképzés reformja, a vivásnak és uszásnak bevitelére az iskolákba, a veszedelmes tornaszerek eltávolítása, a katonai gyakorlatoknak és a szálló-vésnek rendszeres tanítása, a tanuló kirándulások rendszeresítése, a tornaórák szaporítása, a tornatanárok fizetésének szabályozása, a testedzésnek az egyetemeken meghonosítása, nemzetközi sportkiállítás rendezése stb. stb. E program megvalósításához tisztelettel kérjük a művelt közönség támogatását kilenczedik évfolyamunk elején.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter kör-rendelete a „Herkules“ érdekében.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter Magyarország összes tankezületi kir. főigazgatóihoz és kir. tanfelügyelőihez a következő iratot intézte: 47020. sz.

A „Herkules“ című testgyakorlati hetilap, szerkesztik: Porzsolt Jenő és Porzsolt Kálmán, eddigi fennállása után olyannak bizonyult, mely a maga nemében szakirodalmunkban hízagot pótol ennél fogva terjedése kívánatos.

Felhivom tehát ezimet, hogy hatáskörében az iskolában s azok előljáróinak

A „Herkules“ előfizetési ára „Pihenő“ című szépirodalmi képes mellékklappal együtt:

egész évre 4 frt, fél évre 2 frt, negyed évre 1 frt.

Az előfizetési pénz postautalványon a „Herkules“ kiadóhivatalába (Budapest, József-körut 5.) küldendő.

ajánlja a szaklap megrendelését. Az állami és államilag segélyezett iskolák megrendelhetik költségvetésükből. A felekezeti iskoláknak ajánlani lehet a megrendelést.

Kiterjed e jól szerkesztett szaklap első helyen a tornázásra, azután a korcsolyázás, csónakázás, vivás, veloczipédezés stb. köreire.

Erzsébet magyar királyné, mint sport-lady.

A magyar királyné Európa legelső sportladyje, mindegyikének volt egy circusi köröndje. Fájdalom, azonban a sors csapásai megtörték a magyarok szeretett királynéjának egészségét s az utóbbi időben a sportból

szat és a lovaglás, a vivás és a gyalogolás a különböző évszakokban kedvencei voltak s valóságos bravourt fejtett ki ezekben. A hol csak kastélya volt a monarchiában, mindenütt rendeztetett be lovaglőiskolát, melyek

is kisebb mértékben szabad foglalkoznia. Mindazáltal Magyarországon hölgyei előtt követendő mintakép gyanánt áll a testedző sport kedvelésében és üzésében a királyné ő felsége.

TORNA.

A testgyakorlatok.

Irta: gróf Széchenyi Dénes.

(Törredék.)

Ha visszatekintünk a népek fejlődésére, azt látjuk, hogy ifju korunkban két tulajdonságot becsültek mindenekfelett az emberben, t. i. a testi erőt és a bátorságot.

Amint tovább fejlődtek a népek, az észet és az ügyességet is becsülni tanultak.

A mesterségek és művészetek haladásával az észbeli tehetségek mindig jobban fejlődtek és érvényre jutottak a physicali erőhöz képest, míg végre a bölcsesség általános elismerésében és tiszteletben részesült.

Eleintén ez is csak a vezéreknél és törvényhozóknál jutott érvényre; míg később az észbeli tehetségek az irás segítségével mindig jobban ébredtek és nagyobb becsben tartattak s ennek folytán a tudományok is fejlődni kezdtek.

Ezzel párhuzamosan úgy azok, kik parancsolásra, rendelkezésre éreztek hivatást magukban, valamint azok, kik tudományukkal, vagy irással foglalkoztak, hosszú ruhában, méltóságteljes mozdulatokkal jártak, tartózkodtak minden testi munkától és erőlködéstől, mert ezeket, mint dignitásuk alatt levőket, megvetették.

Az emberek csak később jutottak a kulturának arra a még magasabb polczára, hogy átlátták, miszerint a „mens sana“ csak „in corpore sano“ lakhatik és így történt, hogy a gondolkodó, meg a tanuló osztályok is sulyt kezdtek fektetni a testgyakorlatokra.

A történeti fejlődés nem volt mindig egészen ez; mert a háboru alatt még a parancsoló vezérek is kénytelenek voltak gyakorolni magukat és így a kényszerűség megóvta őket az elpuhulástól. De mégis minden időszakban és minden világrészben körülbelül fel fogjuk találni a fejlődésnek ezeket a különböző variációt eleinte csak az erő és bátorság találtak elismerésre; később az észnek tulajdonai kerültek felül, még pedig annyira, hogy némely helyen minden testi erőfeszítés szinte megvetésben részesült; végül pedig felismerték, hogy még az okos, sőt a tudós embernek is azon kell lennie, hogy testi erejét fentartsa és gyakorolja.

A mi korunkban a fejlődés utolsó phazisát legvilágosabban láthatjuk Angliában és Németországban és pedig két egészen különböző irányban.

Angliában, a szabad institucziók és szabad fejlődés hazájának minden nevelő intézetében alkalmas nyert az ifjuság, hogy különféle játékok és sportok segítségével megeddze magát. Sőt nemcsak alkalmas találnak erre az ifjak, hanem ösztönt és buzdítást a szabad mozgásra, mert Angliában az ifjuság játékeit komoly nevelő tényezőnek tekintik.

Németországban kétféleképen igyekeznek eleget tenni a „mens sana“ elvnek. Két eltérő áramlat alap

ján. A tudományos és a katonai irányzat alapján. Vagy gimnaztikálniok kell az ifjaknak, a tudományos anatomia szabályai szerint kigondolt lépcsőzet útján, vagy: a katonai disciplina és a gyors engedelmesség vétetvén alapul, commando szóra tanulnak erre vagy arra rögtön fordulni, ezt a kezet vagy azt a lábat emelni és így a precíz exercirozásra készítik elő őket. Többnyire mind a két irány tekintetbevételével történnek a gyakorlatok.

Míg Angliában a fiuk szerencséseknek érzik magukat, ha a testgyakorlattal foglalkozhatnak, örülnek az erre a célra szánt óráknak és jókedvűleg, megigazi passzióval fognak hozzá, addig Németországban, egyesek kivételével, kiknek alkalmuk jut személyes erejüket vagy ügyességüket a pajtasok előtt kimutatni, többnyire komoly és untatott képpel, csupa kötelességérzetből mennek keresztül a leczkéken.

Az angoloknál a testgyakorlás recreatio a tanulás fáradalmi után és a szabadság élvezete.

A németeknél ellenben az egész megint csak leczke és nem recreatio, a fiu csak numerus és részecskéje egy organizmusnak.

Ott folyvást mozoghat, ha akar és kedve van hozzá; itt állva vár, míg reákerül a sor, hogy egy-két előmutatott gimnasztikai gyakorlatot végezhesen.

Ezekben röviden előadtam a két különböző irányt, melyeket követve, két oly előkelő nemzet: mint az angol és a német próbál eleget tenni a „mens sana in corpore sano“-elvnek.

Hogy az angol modor előnyösebb, arról bizonyosan már a mondottak alapján is sokan meg fognak győződni.

A reáliskolai tornatanárok fizetés emelése. Több reáliskolai tornatanárra nézve igen öröndetes dolgot tartalmaz a Csák és A bin gróf által előterjesztett közoktatási költségvetés; ennek indokolása ugyanis azt mondja a reáliskolák tételénél, hogy: „a fölötté roszszul díjazott tornatanítók javadalmazásának javítására 1.1000 frt. kiadási többlet vétetett föl a budgetbe.“

A nagybányai torna- és korecsolyázó-egylet decemberi közgyűlésén közfelkiáltással egyhangulag megválasztották elnöké Szabó Adolf, alelnökké Csmez József, pénztárossá Moldován László, eltenőrré Mostis Lajos, művezető Kováts Elek, ügyésszé Drumár János és orvosá Dr. Kádár Antal. Számvizsgáló bizottság tagjaul Moldován Antal elnöksége mellett Ládai Kálmán és Robelly Lajos. Titkos szavazás útján megválasztották választmányi tag és titkár megnevezéssel: Kováts Elek eddigi titkár s választmányi tagokká: Gellért Endre, Madán Ferenc, Stoll Gábor, Ládai Kálmán, Berks Leo, Csüdör Ferenc, Diószeghy Sándor, Piukovics Gábor, Fülely Gusztáv, Marossy Sándor, Moldován Antal, Csüdör Lajos, Robelly Lajos és Nyirő Sándor; póttagokká: Ember Elek, Kováts Géza Ötömösi Gyula, Szinyai Elek, Farkas Ferenc és Párnai Atilla. A jégpályát az egyesület gondosan helyreállította, úgy hogy most teljesen kifogástalan állapotban áll a közönség rendelkezésre. A pálya karácsony másodnapján nyitattott meg ünnepélyesen.

A soproni torna- és tüzoltó-egylet, december hó 26-án tartotta meg a tornacsarnokban XXVI. karácsonyi ünnepélyét, melyen szívességből közreműködtek: a soproni „Dal-füzér“, Barwitzius Rici és Maar Josefne kisasszonyok, Ludwig Károly és Büttl János urak, a 76. cs. és kir. gyalogezred zenekara, Zistler József karmester ur személyes vezetése alatt, és az egyletnek tornászai. Végül szép nyereeményekkel ellátott sorsjáték rendeztetett.

Svéd torna. Kolozsvárolt Dr. Pataky Leo, a bel-farkas utcái Karacsay házban megkezdette a svéd tornászati gyakorlatokat s alkalmas helyiségében nagy buzgalommal és szakértelemmel vezeti. Pataky intézetét a Purjesz, Farkas, Concha, Kanitz, Jenei, Csiky stb. családok nagy örömmel és haszonnal látogatják.

VELOOZIPÉDEZÉS.

Az amerikai sas-gépek.

Midőn 10 év előtt az első úgynevezett biztonsági láncgépek jöttek a „Kangaroo”-gép alakjában használatba, — volt alkalom arra utalni, hogy a lánczhajtás tetemes veszteségekkel jár, melyeket nem igen lehet az új fajtájú gépeknél mással ellensúlyozni, mint azon *nézettel*, hogy a velozipédeket *csak* akkor lehet majd valódi útigépeknek tekinteni, ha az utas igen közel ül a földhöz. Ezt azonban csakhamar megdönté azon kellemetlen tapasztalat, hogy bizony a Kangarooval ép oly kecsesen lehet fejeseget csinálni, mint akár a magas gépekkel! Ennek következményeképpen keletkeztek azon láncgépek, hol a hajtóerő a hátsó kerékre működik, míg a mellső kerék a kormányzásra szolgál. Ez eredményezte a Bicyclette, Rover, stb. gépeket, melyek azonban azért birtak csak nehezebben a méltó népszerűsége szert tenni, mert kormányzásuk aránylag tényleg nehezebb, mintha a hajtókerék elől van. Mai nap azonban ezt a körülményt már nem is emlegeti senki sem és általánosan el van ismerve, hogy a Safety-gépek a legkitünőbbek.

Ezt az időpontot várta be egy amerikai gépgyár, hogy leg-egyszerűbb *magas biztonsági gépét* lánczhajtás nélkül bemutassa a sportot kedvelőknek. Az első ilyen fajtájú gépet a múlt évi angolországi versenyek alkalmával láttam Whigt szigetén; akkor azonban másfelé volt irányozva figyelmem s így nem foglalkozhattam velük bővebben. Később a koppenhágai velozipéde-versenyen láttam egy ily gépet s azontúl sem Német- és Franciaországban, sem pedig Portugalia, Sicília, Spanyol- és Olaszországban nem volt alkalom ilyen gépet láthatni. Csak most, midőn az angol hadihajóraj ide érkezett, tüntek föl Pola utcáin e szokatlan „vasparipák”, melyeket az amerikaiak egy más állat nevével ruháztak föl, elnevezvén őket „*sasgépeknek*—Eagle Bicycle.”

A sasgép épen fordítottja a régi jó magas kerékpárnak, olyformán, hogy a hajtóerő minden láncnak kizárásával közvetlenül a nagy kerékre működik, csakhogy a kormányzás az elül futó kis kerékkel történik. Ez tehát még a régi magas kerékpárokkal szemben is tetemes előny, mert ott a nagy kerék a kormányzás végett folyton forgatva lesz, míg itt nyugodtan marad.

Amint első rátekintésre látszik, a sasgép *tökéletes* biztonsági gép mert, 1) előre bukni tényleg lehetetlenség, és 2) a hátrafelé való leszállást nem gátolja semmi sem. Hegynek lefelé akár teljes erővel lehet menni és fölfelé igen czélszerűen lehet a kormányrud felé ha-

jolni minden veszedelem nélkül. A gép egyes részleteit nem akarom leírni, mert kivitelük az első ilyen gépek megjelenése után, bizonyára oly sokféle lesz, mint a magas gépeké jelenleg.

Bizonyára sok ember fogja az első pillanatra mondani, hogy nagyon könnyen lehet hátrabukni. Ez azonban tényleg semmi veszélyvel nem jár, mert a lábakat levéve a pedálokról, rögtön a földön állunk s ez egyszerűs mint a leszállásnak egyik módja. A *fölszállás* szintén csak az első lezckéknél esik nehezebbre az embernek; s ha egyszer megtanulta, nem fog találni gépet, melyre könnyebben és elegánsabban lehessen fölszállani. A fölszálláskor semmi segédeszköz nem áll rendelkezésre s azért akkor kezdjük azt tanulni, ha már a hajtás és kormányzás egészen jól megy. A lovas a gép bal oldalára áll, bal kezével a kormányrud bal végét fogja meg és jobb kezét a nyereg hátsó végére teszi. Így elindul a géppel, gyorsítva lépéseit, míg a gépnek elég eleven

ereje van; megfigyelve most a baloldali pedált, bal lábát akkor teszi rá, ha az legmélyebb pontjába érkezett és beemeli testét a nyeregbe. Emlékeztetés lesz minden bicyclista előtt, hogy a régi magas kerékpáron a fölszállásnak ez a neve a legelegánsabbnak mondatott, de műgyakorlat számba ment, mert rögtön a felszállás után fejeseget volt az ember kitéve. Ez azonban itt teljesen ki van zárva! Vannak azonban, kik mindket kézzel fogják meg a kormányrudat s így ez tehát az illető belátására bízatik.

A *leszállást* jó mindkét oldal felé gyakorolni, hogy minden eshetőség elé lehessen nézni; a rendes leszállás itt is balfelé történik. Ismét bevárjuk, míg a pedál elérte legmélyebb pontját s a másik lábat a nagy keréken áttemelve, nyugodtan a földre állunk a bal kezét a kormányon, a jobb kezét a nyeregen tartva. Ez bővebb magyarázatra nem szorul.

A *leesést* következőképpen lehet elkerülni: ha a gép jobbra felé dől, a bal lábat átvetjük a kormányrudon s a jobb lábat kinyújtjuk; ekkor mindkét lábbal földet érünk nyargalva a kormányrudon s a gép sem esik a földre.

A *nyereg állása* fontos a kezdőre és haladottra nézve egyaránt; az elsőre nézve azért, mert biztosan tanul, az utóbbira pedig azért, mert sok erőt takaríthat meg. A kezdő számára a nyereg olyképpen teendő fel, hogy közepe körülbelül 3 centimetryire legyen a nagy kerék középvonala előtt. De ez csak a kezdőre nézve legyen mondva! Azon mértékben, amint a tanuló halad, a nyereg fokozatosan hátra teendő, míg közepe végre épen a kerék közepe felett van.

Dombon fölfelé menve jó a nyeregből kiemelkedni és teljesen a pedálokra állani, a testet gyöngén a kormány fölé hajlítva. A hajlásra nézve pedig azt a tanácsot kaptam, hogy ha a pedál egészen fönt van, jó a sarkat lefelé hajlítani és így előre tölteni a pedált. Ha a

GRÓF ESTERHÁZY MIHÁLY
a Stefánia yacht-egylet elnöke.

pedál egészen lenn van, a sarok föl legyen emelve és lábujjhegygyel még hátrafelé is töljük a pedált. Így ki lesz használva a pedálkörtnek majdnem egész része.

Hegyen lefelé legjobb a lábakat a rézsutos összekötő rúdon keresztbe vetni és a kereket a fékkel ellenőrizni. Minthogy ez az ülés magában véve igen kényelmes, nem szükséges semmiféle lábnyugtató. Lehet a lábakat a pedálokra is hagyni, de soha sem szabad a kormányrud fölé helyezni, mert ez a legveszélyesebb helyzet és különben is kényelmetlen.

A bemutatott egyszerűbb műgyakorlatok közül kiemelem a következő különlegességeket:

1) *egy keréken menni* ezen gépen sokkal könnyebb, mint a régi magas gépeken. A felső test gyöngén előre hajlítva marad és kézzel többször megkísértjük a kis kereket a földről leemelni. Minthogy a test súlyának sokkal kisebb része nyugszik csak keréken, mint pl. a régi magas gépeknél, ennél fogva igen könnyen fog ez menni és nagyon jól néz ki.

2.) *fölszállás hátulról* gyönyörűen néz ki és állítólag igen könnyű. A lovas megfogja a kormányrudat mindkét kezével föl emeli a kis kereket a földről és úgy kezd vele szaladni. Azután hirtelen meghuzza a féket és egyszerűs mint ugrik egyet; a fekezés által a nyereg előre lesz huzva míg a kis kerék földet ér és az ugrás által a lovas a nyeregbe jut.

3. *fölszállás jobb lábbal balfelől.* A lovas jobb lábát a fönt levő bal pedálra teszi és egy fordulatot tesz vele; ha a pedál is feljött beugrik a nyeregbe s tovább hajt.

4.) *evezés.* A test a nyeregben nyugszik erősen előre hajlítva s a kezekkel a kormányrudat jobbra-balra forgatjuk. Ez sik uton lassu előre haladást eredményez.

Összesen körülbelül 50 műgyakorlatot sorolt fel a szívélyes angol tiszt, melyekre idővel különben mindenki rájöhet. A birtokában volt gép különben korántsem volt oly finom és gondos kivitelű, mint az európai gyárak szállitmányai és bizonyos, hogy még kitünőbb eredményeket lehetne felmutatni, ha pl. angol gyártmány volna.

Schwanda Gusztáv.

A velocipédezésről.

Irla :

Br. Jósika Kálmán.

Ha csak felületesen gondolkozunk a kerékpársport lényegéről és hivatásáról, könnyen abba a tévedésbe eshetnénk, hogy ezen sport körül az egyleti társulásnak nincs más célja, mint a mulatság, columbusi expedíciók jó korcsmák fölfedezésére, tömörülése vig

czimboráknak, — hogy úgy fejezzem ki magamat — a murizásra.

Részemről jobb véleménynyel vagyok a sport iránt. Merném állítani, hogy helyes irányban vezetve, egyike lehetne azon faktoroknak, melyek a társadalomnak úgy testi, mint erkölcsi fejlesztésében a főszerepet játszik.

Hogy edzi a testet, hogy még a néha gyors lépétekkel közeledni szerető öregséget is megakasztja utjában, példa rá magam vagyok, ki ötven éves koromban midőn még bicykiztem, meghajlott göthös ember voltam, ki megromlott gyomrommal s ziháló aszthmámmal még az Andrássy-uton sem tudtam végig menni, most pedig 60 éves koromban több barátom társaságában az idén is megtettem egy nap alatt 108 kilométer utat. De végig kell csak nézni itt egybegyűlt tagtársainkon, mind tagbaszakadt kemény testű uri emberek, kik friss hangukkal eklatánsul meghazudtolják azt a bizonyos párisi orvost, ki pár nap előtt a hírlapokban azt akarta elhíttetni, hogy a bicyklisták mind rekedtek, gégesorvadásra aspiráló sportsmanek. Ezen orvosi babonával szemben azt hiszem, hogy már nincs is messze az idő, midőn nagy gyógyintézetek fognak keletkezni, melyekben a kerékpározásra lesz fektetve a gyógy mód rendszere.

De tekintsük erkölcsi hatását. Először is nagyon rossz máju embernek kellene annak lenni, aki a bicyklizés gyönyörűsége közben is rosszra gondolna. A mint a bicyklin ülünk, szellemünket a vidorság kéje szűri át, elannyira, hogy midőn a leghatalmasabb fejesekek keresünk kellemetlen ismeretséget nem mindig mintaszerű országutaink goromba kavicsaival, még akkor sem vesztjük el jókedvünket, hanem szépen föltápáskodunk s hajtunk tovább, hegynek, völgynek.

Már pedig a vidorság a lélek, a kedély desztillátora. Tiszta kedély, tiszta lélek pedig ama megvihatlan erősség, melynek falai között, a bölcsőtől a koporsóig, az erkölcsöt meg nem bírja ostromolni sem az irigység, sem a bosszúérzet, sem a haszonlesés.

SZARVASSY SÁNDOR

A Stefánia Yacht-egylet gondnoka.

Ha tehát e kerékpár, e sokat gunyolt kis masina vigan forgó kereke a vidámság fejlesztéséhez csak némi részben is hozzájárul, erkölcsi munkát végez s megérdemli, hogy ne csak játszunk vele, hanem tiszteletben tartsuk s tiszteletben tartassuk.

Tagadhatlan, hogy a kerékpár-sport a fiatalság, a fiatal kor provinciája. És erős hitem, hogy nemcsak a véletlenség támasztotta életre, hanem a fölöttünk örködő ama hatalmas szellem, melynek részecskéiből táplálkozik a mi intellektualis erőnk, szándékosan vezetett nyomára, hogy ez által a zsenge fiatalság fogékony képzelme a divó erkölcsi elvadászás csábító képeitől elvonassék.

Botor tehát az a szülő, a ki gyermekét eltiltja a kerékpározástól, mely erősíti a testet, tisztán tartja a kedélyt a legbiztosabb óvszer a fiatal fantázia elfajulása, s a test elomlulása ellen.

Ezekben röviden kiemelvén szép sportunk üdvös

voltát, logice következik, hogy az ezen sport zászlója alatt tömörülő társulatok, egyesetek magasztos és jól fölfogott hivatásáról is megemlékezzünk.

Mint már előbb említém, vissza kell utasítanunk azt a halfogalmat, hogy a bicyklisták csak az utszéli korcsmák örömeiért, dorbézolás, a nagyivás kedvéért szövetkeznek. — Ha ez igaz volna, akkor nem engedélyezni, hanem egyenesen be kellene tiltani minden társulást.

Ha sorainkon végig tekintünk, egész csapat oly fiatalembert látunk, ki még a szülői védzárnyak melegét élvezi, ki még nincs a közélet veszedelmei ellen tapasztalatokkal vértézve. Szülei ide engedik mi hozzánk, ide jönnek ártatlan szellemük tiszta lelkesedésével, fogékonyan minden iránt, a mi szép és jó; és a helyett, hogy a szépben, jóban megerősítsük, tovább fejleszszük — talán bizony magunk rántsuk le a lepelt, mely egy korhely élet meztelenségeit fűdi és bevezessük a lélek-senyvesztő mámor kohóiba?

Nemcsak abból áll a mi hivatásunk, hogy egyesület alakítsunk, hogy mulassunk, hanem főleg abból, hogy a midőn társulásunk engedélyezésére azt a faktort kérjük föl mely nemzetünk erkölcsi fejlődéséről gondoskodni tartozik. akkor a megnyert jóváhagyás igénybevételével magunk is szigorú kötelességet vállalunk, hogy a jelzett magasztos célhoz lelkiismeretesen hozzájárulunk.

És mi által biztosíthatja magát egyesületünk ezen nemes törekvésének meggyőztetése ellen? Ha távol tartja ama lelkiületüket kik ezen kötelem eszméjének magaslatáig nem bírnak fölemelkedni, kik egyleti életünk ezen nemes törekvéseit eltereléssel fenyegetik, kik viszályt támasztva, már magából a viszály természetéből csírázó gonosz hajlamok féktelenségével becsületes utjából kizökkenteni megkísérlenék.

Rang és vagyon nálunk nem határozhat, csak a jólelkűség, a becsületes szív. — Ezek a szeretet és béke oszlopai s csak ezekre építhetünk oly egyesületet, mely megfelelően becsületes hivatásának s a közbecsülést kiérdemelje.

A kerékpársport gyakorlati fejlesztését illetőleg hazánkban, nézetem az, hogy miután a tornászat államilag elismert olyan intézmény, mely a nemzet testi fejlődésének céljából minden módon pártolendő; a kerékpározás pedig, mint azt Németország egyik leghiresebb orvosa a „Gartenlaube“ című nagy irodalmi tekintéllyel bíró német lapban határozottan kimondta, testgyakorlat tekintetében a tornászat fölött jóval több előnnyel bír s föltétlenül ajánlható: csak következetesen járnának el, ha egyelőre legalább azt törekednének kivívni, hogy a jövő évi országos tornaverseny alkalmával, annak keretében a kerékpározásnak is hely engedessék.

Jelenlegi kultuszminiszterünk Csáky Albin gróf böles belátásu, lelkesült férfi, aki bizonyára szokott jóindulatával fogadná, ha egyesületünk kebeléből kis emlékirat kíséretében, előbb jelzett eszméket figyelmébe ajánlanók s annak megvalósítását kérelmeznők.

Ha ezen lépésünkkel sikert arathatnánk, meg

volna találva az archimedesi pont, honnan a sportunk ellen duhajkodó előítéletek széles puffadt világát könnyen kiemelhetnők sarkából, mert már ideje volna, hogy a kerékpározás kimentessék azon megalázó pária helyzetéből, mely feljogosít minden sihedert, hogy fényes nappal a főváros utcáin a bicyklistákat gunyvevekkel illesse, sőt kövel dobálja.

Más országokban a legszigorubb büntetések szabják a kerékpár-sportot üzök ellen elkövetett kisebb kihágásokra is; itt pedig akár agyon is dobálhatnak, szemünket üthetik ki, az egész csak gyermekcsintalanság számba megy.

A „Hunnia“ tehát e téren is údvös működést fejthet ki, ha az illető hatóságokhoz — ha kell egészen a parlamentig, — kérvényekkel járni, melyekben a kerékpársport részére a megfelelő védelmet kérelmezi.

Uj sport-könyv. Udvarly Feri, a széleskörben ismert kiváló sportsmantól, diszes kiállítású könyv fog megjelenni a napokban: „Körmendőtől Párisig kerékpáron és vissza Turinnak“ czimvel. A könyv a szerző párisi és németországi utazásai leírását tartalmazza.

VADÁSZAT.

Vadászkepek.

„A Magyar Hirlap pályázatán dícséretet nyert tárcza.“

Írta: Donászy Ferencz.

Deres, hideg hajnali szellő suhan át az őszi természetben, s fenséges csend, a nyugalom megkapó fensége borongó a még setét, sziklaövezte rengetegen. A fenyők koronái között zugó szellő bus sóhajtása beleolvad a lombos fák zizegő zörrenésébe, s a mily halk sóhajjal támad, oly halk sóhajjal hal. el. A fogyó hold vékony sarlója élesen válik el a setét éggárptól; fénylik, de nem világít, s a fekete homályba vesző erdőszélen a völgytorokban ide-oda suhanó kísértet-phantomokként lebegnek a szürke ködgomolyok.

A keleti ég halvány derengését most szürkülő félhomály követi s egyszerre érkezik meg vele a távol ködeiben vesző hegyormok éles reggeli szele s átzug, átsüvölt panaszos zugással a fák sudarain, halk pergéssel kapkodva le a sárgulni kezdő leveleket . . .

Azután megint méla csend!

De a derengő világosság megtöri e hallgatag varázst. Fúrge veresbegyecskek reggeli csipegése, majd az ébredő pintyek egyes elejtett daltöredékei költögetik a még szunynyadó visszhangot.

A már gyérülő, de arany- és rézvörös színben piruló bütykös jávor, szil lombjai közül a biborpiros bogycok egész tengere csalogatja az ébredő madárvilágot. A rigók és locskák egész raja lepi meg a vendégszerető galyakat. A mohó csipdesés és ugrálásban, mint hulló vércseppek potyognak a biborszín bogycok alá a bársonyzöld mohra.

Lángolóbb s fénylőbb les a keleti láthatár szélén derengő csikocska, a hold ezüst sarlója, a csillagok reszkető világával . . . már-már alig látszik a csoda, átlátszó korány rózsaszín lehében. Majd egészen biborlepelbe burkolózik, melyből az aransugarak sugár-

kévéje lángolva tör elő, s a le-letűző aranylaktól a fenyér és harasztfedett talaj harmattal, ködpárával hintett füvei, s az őszi pókok összevissza szótt hálójával ragyogó ezüst fényben fürdenek.

Egy komor zöld fenyőcsoport homályából, kényesen

hogást s mohó tekintettel mélyednek a zöld homályba. A gyanakodó bak soká marad ez állásban magasra emelt, kémlelő fejével, míg gyanutalanabb únöje, hinje örködésében bizva, szorosan ehhez simulva, egy egy rügdus ágacska-hoz kap s tépi le halk zörrenéssel, s apró

„Csak szorosan!”

(Elbeszélés szöveg nélkül.)

szedve lábait, halkan lépdél elő a csillogó harmatot siró bokrok közül a karsu ózskocska szelid únöjével. Majd bizalmasan lehajolva, itt-ott egy nedves fűszálat csipegetve legelgetnek, de sosem alvó éberséggel emeli fel-fel fejét mindkettő, szaglálva, szimatolva a szelet, hallgatva a madárdaltól tarkított visszhangot s lombu-

harapdálásokkal rágcálja feketén szegélyezett szájacskájával. Rubintként mosolyognak a piros bogycskák e kis ágacsán s még egy-két kései másod-virág is fehérlik a zöld levelek közül.

Sok és ennél még megragadóbb erdei képeket láthat és figyelhet meg a vadász, kit ezek aztán ugy oda-

bilincselnek a szabad természethez, hogy fárasztónak büntetésnek tartja a városbani tartózkodást. Persze, a városi ember azt se tudja elképzelni, mint képes valaki egy-egy nyul után az erdőszélen, vagy benn a rengetegben éjken és órákon át — szobormozdulatlanságban elleselkedni abban a néma magányban?

Dehogy magány, dehogy néma az! Él, piheg éjente is az erdő! Mert a teli holdtól megvilágított rengetegen, mint egymást érő nehéz fohások suhannak végig az éji szellő fuvalmai. Az éjjeli virágok körül, a hova a hold ezüst sugarai belopódzkodnak, egymást érik a nagy, éjjeli pillangók, a pávaszemek s a fű és bokrok közül a Szentjános bogárkák villognak, szállnak a homályban, mint a mesebeli erdei gnómok lámpáskái s a megeztőtözött faderekak mohpárnáján rovarok szaladgálnak. Zajtalan repüléssel árnyként suhan egy-egy bagoly végig az erdőszélen, le-lecsapva a vigyázatlan egérkére vagy cziczkányra, melyek a gabonaföldek szélein keresgélnek, honnan a fogoly- s türj-fiókák csipogása hallik. Majd megszólal egy-egy szerelmes üdő s kurta, rekedt rigyetéssel hivatgatja párját, mely neki a távolból s folyton közeledve válaszol. E nehézkes duóba belevág egy-egy éjjeli prédára induló róka is s eles, gyors egymasutánban nyafog a szemközti hegyoldalról, az egész tájat beharangozva vele, s elhallgattatja a bak és az üdő hivatgatását. Mély kondulással harsan fel az erdő mélyéből a him szarvas tülekedő ordítása, s egy-két oktávával mélyebben felelnek neki a kihívott vetélytársak távolság-tompította hangokon. Baljóslatun vegyül köztük a baglyok rikoltó kaczagása s hosszan, fájdalomosan sivit fel az éjjeli ölyv is. Néha a messze távolból sajátságos, ismeretlen hangok csendülnek fel, miket a legtapasztaltabb vadász sem ismer, s el-el tűnődik rajta, mik lehetnek azok? s mintha maga a hegyoldalak visszhangja is erről gondolkodnék — csak később, jó hosszú szünet múlva ismétli többszörösen . . .

Halk, szomorú hangok töredeznek alá a magasból néha-néha éles gágogás; a messzeségből alig hallhatóan hoz egy-egy töredéket a béka brek-gésből a kőszka éjjeli szellő. A távoli mocsár felé törekesznek a magasban húzó éji vándorok is s a szomorú pityegés és gágogás mindig messzebb-messzebről hangzik, s végkép elfojtja az erdő mélyéből feltörő éles malaczsivítás, melyet nyomon követnek az anya és a vén kan tompa, mérges rőfögései

Leshelyén csendesesen megvonva magát, meg-meglophatja a vadász még a szemes, ravasz rókaanyát is a mint ez az erdőszélen, a hol egy-két vihar döntötte fatörzs nyulik el, a tisztáson fiait tanítja a nyulvadászatra. Előbb az anya lapul a törzsre s aztán le-leződik kisebb-nagyobb távolságra. Követik ezt a fiatalok is, miközben az anya, mint egy pedáns, szigorú professzor, vigyázza fiai minden mozdulatát, morgás, kurrogás s csaholás között igazgatja, kapkodja nyakon az ügyetleneket, többször elpróbáltatva velük a lesugrásokat, míg csak valamennyinél jól nem sikerül.

Az ilyen erdőszéli, vagy a répa- és kukoricaföldek közötti gyepek tisztásokat nagyon szeretik a nyulak éjjeli játszó-és legelőhelyeikül felkeresni.

Annyira bohók ezek, hogy a passzionátus vadász néha még a lövésről is elfeledkezik. A tele hold fényesen világít, s egyszerre, majd minden zaj nélkül, egy árny jelenik meg. Nagy fülei ide-oda mozognak, orra folyton mozog, fel-feláll, fülel, szemlélődik; lassan-lassan előbbre csuszik, egy-egy fűszálba harap, de ostoba pófácskája majd elmered, majd összehúzódik a nagy vigyá-

zat és aggodalomtól; majd két lábára ülve, megint szemlélődik!

Egyszerre ijedt, villámgyors oldalugrást tesz és egészen meglapul, mert erről-arról mozgó árnyak közelednek a fentebbi tempók között. Erre emez lassan felegyenesedik, mire az ujjon jöttek ugranak félre és lapulnak meg ijedten. Ez ijedtségtől emez is megriad s mindannyian újra meglapulnak s csak aggodalmas orrfintorgatással majszolgatnak fülelődvé, míg lassan fel-emelkedve, apró ugrálás, csuszkalással közelednek egymáshoz. Elég, hogy az egyik nagyobb ugorjék, már páni rettegés lepi meg az egész társaságot, mely a legbohókásabb állások és mozdulatokkal legelget, hengerbuczkázik egymással. A vénebb himek a két lábukra ülve, gyors orrfintorgatás között előlábaikkal egymás felé csapdosnak, makognak, sivitának, átugorják egymást, le-lapulnak, majd mindannyi belemelededik a játékba, elszéledeznek a játszótéren — de azért a legkisebb zőrej egy-egy élesebben odavetődő árnyék bombapattanás-ként ugrasztja szét a társaságot.

Mennyivel mozgalmasabb e csendes képeknél a mocsarak és lápok zizegő nád és káka birodalma!

Már messziről hangzik folytonosan a nádi zenér éles, figyelmeztető füttyölése. Ez a mocsárvilág öre. Egész nap portyáz, szállong, mászkál fel-alá a nádszálakon a tájat fürkészve, és ha ember, kutya vagy ragadozó madár közeledik, rögtön felhangzik éles, intő kiáltása, figyelmeztető füttye, mire a mocsárvilág összes vadjai és szárnyasai rejtekbe menekülnek. Nincs érdekesebb kép, mint egy-egy ilyen esetet rejtekből meglopni; de nincs is nehezebb, mert e fürge madár valóságos százszemű Argus. s a legkisebb gyanus jelre azonnal felhangzik éles, intő, csirregő, ismételt, néha elnyújtott, néha gyorsan csettegő füttye. Erre egyszerre megváltozik a mocsárvilág képe!

A renyhélkedő vakvarjúk egészen a redves fűzfatorzsokra lapulnak, a kócsagok elsuhannak a nád közé, míg az aprógémekek ügyesen a nád és káka aszuba színtü levélzete közé vonják magukat oly ügyesen, hogy tollazatuk színe egygyé válik a levelek fakó színével. A vízi lencsét és hinárt habzsoló ruczák, vizityukok elbuknak, vagy a nád és káka aláhajló levelei közé sikamlanak; csak széles egymást keresztül-kasul szelő nyomaik a sűrű vízi növényzet között mutatják a menekülés irányát. A parton sütkérező vidra, a lyukja előtt rákot, halat csemegéző vizipatkány hangos csobbanással merülnek a víz alá s az az elébbi ezerhangu hápogás, csörgés, dobolás, pityegés és pocskolás mintegy varázsütésre szűnik meg; csak a nádasvilág ez örökké éber órének füttye harsog folytonosan, gyorsabban, erősebben, a szerint, a mint közeledik vagy távolodik a veszély.

Akkor a legcsodálatosabb ez az ezerhangu hangverseny, ha a mocsár felett a magasban egy-egy réti, vagy fehérfejű halászsas kóvályog. Ilyenkor, mintha ő volna a karmester, ki e hangchaoszt igazgatja, mert, a mint lejjebb ereszkedik, vagy felfelé csap, a mocsárvilág szárnyasai a szerint vészthirdetön felsivitanak, vagy örvendező alsóhangokban zajongnak és valamennyinek szeme és összes figyelme állandóan a szédületes magasban méltóságosan uszó hatalmas ragadozóra van irányozva.

Sokáig zug, zajong még a madársereg, feleselve, veszekedve éjjeli nyugóhelyéért! A közeledő sötétség beálltával egy-egy fokkal folyton csendesül, míg végre, mikor a hold felbukkan ezüstös arczával, megszűnik a lárma is, s csak a feltámadó szél zizegteti, hullámoztatja az ingó nádtenger végtelenjét

Erdélyi falkavadászatok.

Az erdélyrészi falkavadásztársulat vadászatjait november 3-án kezdte meg és decz. 15-én fejezte be. Összesen 44-en lovagoltak a falka után. 36 vadászaton 34 kill volt, ebből 1 róka kill.

A nyulak kivált nov. vége felé és deczemberben nagyon erősek voltak, mert a 40 perczen felüli futamok nem tartoztak a ritkaságok közé. Azok, kik ismerik ezen difficzilis és akadályokban bővelkedő terrenumot, lehetetlen, hogy elismeréssel ne legyenek a vadászaton részt vett lovasok bátorsága és ügyessége és a lovak képessége felől.

A falkának igen nagy bajt okoztak a juhászku-tyák. Minden nyáj körül 5—6 ilyen eb kóborol, czölönk nélkül, elég dolgot ad a falkának a juhoktól öszszejeárt helyeken nyomot tartani, még ráadásul ezen bestiák vagy úzóbe veszik a hajtott nyulat és össze rontják a szimatot, vagy megtámadják a falkát és zavarják hajtás közben. Másik nagy nehézség volt a számtalan rókalyuk; igen sok már egészen agyonhajtott nyul menekült az utolsó perczen a biztos kill elől ilyen lyukba, mely már nem egyszer szolgált nekik menhelyül az üldöző kuvaszok elől. Igaz, hogy ezen positiós nyulak adták a legszebb runeket, mivel sinor egyenesen mentek mint a róka.

A tagok közül résztvettek: A master br. Wesselényi Béla, Szeredai Aladárné, br. Wesselényi Béláné, gr. Teleki Lászlóné, br. Kemény Pálné, gr. Bánffy Gy., Galgóczy T. altábornagy, gr. Kornis V., gr. Klebelsberg, Szeredai Aladár, Bakó Ferencz, gr. Bethlen Károly, b. Jósika Andor, gr. Teleki László (gyömrői), gr. Teleki László (koltói), Tholnay Reginald, gr. Toldalagi László, Fehérváry Jenő, gr. Teleki Arvéd, br. Kemény Pál, Gál Gyula, gr. Spanochi Leo, Paloczky Lajos, gr. Mikes Zsigmond, gr. Teleki Ádám, ifj. br. Wesselényi Miklós, Simai Miklós. Az 1-ső huszárezredtől: Farkas ezredes, Sényi Sándor őrnagy, Máriási kapitány, Reimer Gyula kapitány, Hg. Hohenlohe Frigyes főhadnagy, Tárcazy Gyula főhadnagy. A méneskarból: Brandner Gyula főhadnagy, Papp haduagy. Mint vendégek: Kohl kapitány, Hara kapitány, gr. Coudenhove hadnagy, Aubin Károly hadnagy, b. Schleinitz Werner, Montbach Jenő, Montbach Imre.

Kolozsvárt, 1891. decz. 27.

B. Wesselényi Béla.

Uj Tátrafüredre József Ágost főherczeg ő fensége nem mehetett el a tervezett vadászatra, mert erős náthában megbetegedett, s így Csorbán való rövid tartzkodás után ismét visszautazott.

Vadászat a Guton. A guti vadásztársaság a muló esztendőt két napi nagy hajtóvadászattal zárta be a guti erdőségben.

A kecskeméti vadásztársulat január 3-ik napjában Szikrában körvadászatot rendez. Találkozási hely a Tiszaparton levő szikrai csárda, idő reggeli 8 óra.

A békés csabai vadásztársaság decz. 27-én a tehénjáráson körvadászatot tartott.

Körvadászat volt vasárnap a kapuvári uradalom oslii részében, a melyet Krautil főerdész rendezett és a melyen hét vadász vett részt. Az eredmény 90 nyul és egy őz.

ATHLETIKA.

A körmendi athleticai club decz. 20-án tartott választmányi ülésében köszönettel vette tudomásul herczeg Batthyany-Strattmann Ödön elhatározását, melynél fogva a parkbeli jégpályát a téli satsónra naponként reggeli 9 órától d. u. fél 4 óráig használat végett a clubnak átengedi. Ezután jégmesternek egyhangulag Vécsey Géza clubtag választván meg, elhatározott, hogy a clubtagok és azok családtagjai, a mennyiben a jégpályát igénybe venni szándékoznak, kezelési költség fejében személyenkint 20 krt, nem clubtagok pedig az egész időnyre személyenkint 1 frt 20 krt fizetnek. A jégpálya karácsony első napján ünnepélyesen megnyitott.

LÓ-SPORT.

Ló-fékező.

(Képpel.)

A sportsmaneknek ép úgy mint az iparosoknak kiváló gondját képezi oly eszköz föltalálása, mely a lovakat megfékezni képes legyen. A villamosságot találták végre is erre legalkalmasabbnak s nemrég kísérletet tettek egy villamos fékezővel, mely a próbát kitű-

nően kiállította. A ló szerszámjában villamos vezetékek van elhelyezve, melynek battériája a kocsis-ülés alatt van. A vezetékek a gyepőlön végig megy s a hajtó egyetlen gombnak megnyomásával megindíthatja a villamómot, mely abban a pillanatban oly erővel títi meg a ló fejét, hogy ez a legnagyobb iramban is ijedten megáll. E fékezőben az a jó, hogy állandó alkalmazása nem szükséges, mert pár heti használata után a legszilajabb lovat is megszelidíti.

KORCSOLYÁZÁS.

Utasítás korcsolyázók számára.

— Gisser Gyula nyitrai tornatanár és jégmestertől. —

A korcsolya főkelléke, hogy jó élesre köszörülve és a lábra jól megerősítve legyen. A jégre lépve (mindjárt két korcsolyával!) lábainkat térdben kissé meghajlítjuk s felső testünket kissé előre hajlítva, az egyik korcsolya belső élével gyengén ellökjük magunkat, míg a másiknak egész éle a jégen fekszik. Az ellökés után mindjárt egymás mezé

huzzuk lábainkat. Ezután a másik lábbal taszítjuk el magunkat. A lépések a jégen nem olyanok, mint a szárazon; a legnagyobb hiba, ha a korcsolyával lépni akarunk. A járással ellenkezőleg, nem lábunk hegyével taszítjuk el magunkat, hanem a korcsolya egész talpá-

fogja, balkezeivel bal kezét tartja. Igyekeznek a tanító, hogy lassan hosszú ivekben tartson vele a tanítvány. Később csak bal kezét fogva vezeti. — Siettetni soha sem kell a tanítványt. Két oldalról vezetni nem szükséges a korcsolyázókat. Ha már kissé biztosan áll a

Csónak-kirándulások Angliában.

val. — Sőt eleinte egyik lábunkat nem emeljük fel a jégről, hanem csusztatva huzzuk az első ellökés után a másik mellé. Különösen lassan igyekezzünk előre, ha egyedül tanulunk. A segítség a tanlásnál nem okvetlen szükséges, de előnyös. A tanító a tanítványnak baloldára áll, jobb kezével annak bal hónaalja alatt a jobb kezét

korcsolyázó a jégen, úgy le kell szoktatni a tulságos előrehajolásról s a csoszogásról. Minél tovább kell egy lábón csuszni. Mind a kezdő, mind a haladó korcsolyázónak azonban szem előtt kell a következőket tartani:

1. A kezdő korcsolyázó, miután sokszor megá

pihenni, ne vesse le felső ruháját; a haladó korcsolyázó azonban, csak jó meleg alsó, testhez álló ruhában, téli kabát nélkül korcsolyázzék.

2. A sűrűn látogatott korcsolyatérén lassan, óvatosan kell haladni, nehogy a nehezebb s nagyobb helyet igénylő gyakorlatok által a többi korcsolyázó akadályozva legyen.

3. A lábak- és kezeket korcsolyázás alkalmával egymástól szétvenni nem szabad — de a kezeket zsebbe nem szabad elrejteni vagy azokban botot tartani.

4. Ha a korcsolyázó ingadozik, — inkább ejtse le magát rögtön, mintsem sikertelen föntartás után, súlyosan leesve, veszélyesen megsérüljön.

5. Korcsolyázás alkalmával lehetőleg becsukott szájjal kell lélegzetet venni és gyakrabban pihenni.

6. Fáradság esetén a fedett helyeket kell felkeresni, — nem pedig a hóra leülni. A szomjuságot jég-, vagy hó nyeléssel csillapítani nem szabad.

7. A korcsolyákat felcsatolni és levenni, mindig csak fődött és fütött helyen kell eszközölni.

8. A korcsolyázásnak bizonyos meghatározott ideig (1—2 óráig) kell történnie; mert amennyire hasznos a mértékletes korcsolyázás, — olyannyira káros befolyással van a testi erőre és egészségre — a mértéktelen és végkimerülésig tartó korcsolyázás. És végre:

9. A kutyákat — melyek a korcsolyázó közönséget akadályozzák — a térre kivezetni nem szabad.

A korcsolyázás az iskolákban.

Fölkérjük a különböző rangu és nemű tanintézetek tanárait, tanítóit és tanítónőit, legyenek szivesek e lap hasábjain nyíltan beszámolni arról, hogy az intézetek miként feleltek meg a vállás és közoktatásügyi m. kir. miniszterium által az iskolai korcsolyázás érdekében kiadott több rendeletnek?

A budapesti korcsolyázó egyesület jégpályája több napon át nyitva volt, még pedig előbb a mesterséges s azután a tavi pálya. A főváros előkelő világa sietett is élvezni a korcsolyázás sportját, melyet fájdalom a kedvezőtlen időjárás miatt be kellett egyelőre szüntetni. Az egyesület közszeregetben álló elnöke Búsba ch Péter orsz. képviselő — mint örömmel értesülünk — fölépült betegségéből.

A békés-gyulai korcsolyázó-egyesület a múlt héten tartotta alakuló ülését a „Komló” nagytermében, s elhatározta, hogy a korcsolyapályát karácsony második napján nyitja meg. Egyesületi tagokká való beiratkozás Dobay János, Wieland Sándor, dr. Frankó László, dr. Dukesz Zsigmond, Hoffmann Viktor, Domokos László, Weisz Zsigmond, Hoffmann Béla, dr. Deimel Sándor, Schmidt Iván bizottsági tag ivtartóknál eszközölhető.

A pécsi korcsolyázó egyesületbe tagul való felvételre az ajánlatok dr. Zöld Sándor egyesületi titkárnál Piacek Viktor egyesületi pénztárosnál, vagy a jégpályán levő egyesületi helyiségben e célra kifüggesztett fekete táblán tételhetnek.

A győri korcsolyázó egyesület jégpályája már egészen megtelt vízzel s így az ünnepek alatt megkezdődött a korcsolyázás. Temesvárott Dr. Parlgy Márton korcsolya egyesületi elnök karácsony másodnapján megnyitotta a pályát, mely hamar benépesült.

A szegedi korcsolyázó-egyesület jégpályáját a városi mérnökség szakértői vizsgálat alá vette s konstatálván a 10 centnyi vastagságú jegyet, a korcsolya-saison megnyitott.

A pozsonyi korcsolya-egyesület jégpályája megnyílt.

A békés-esabai tornaegyesület jégpályája ünnepélyesen karácsony napján pénteken délután nyitott meg. Az ünnep mindhárom délutánján zene is volt. A gardedesdames-ok és nem korcsolyázók részére a jégpálya felügyelő bizottsága melegezőt állított fel a jégén.

A pápai korcsolyaegyesület jégpályáját decz. 25-ikétől kezdve rendelkezésre bocsátotta a tagoknak. A január 30-iki korcsolyabárra nagyban folynak az előkészületek.

Aradi korcsolyázó-egyesület. Aradról írják: A városligeti korcsolyázó tavat minden nap többen látogatják. Különösen délután 4 óra tájban népes a pálya. Az aradi korcsolyázó egyesület a jeget minden éjjel öntözteti, hogy a szép közönség csakugyan mulatságot találjon a korcsolyázó tó jégén.

A kecskeméti korcsolyázó-egyesület szeptóli jégpályája decz. 25-én délután ünnepélyesen megnyitott.

A pancsovai korcsolyázó egyesület decz. 21-én választmányi ülést tartott, melyen több fontos tárgy került vitatás alá. Legnevezetesebbek s a közönséget is leginkább érdeklik a következők: a tanulóknak idénydíja 1 forintban állapított meg; azok, kik nem tagjai az egyesületnek, felnöttek egyszeri korcsolyázásért 25 krt. gyermekek 10 krt. fizetnek.

A kapuvári korcsolyázó-egyesület decz. 20-án tartotta rendes évi közgyűlését az áll. polg. iskola disztermében. Az elnöki és a pénztári jelentés után a tisztikar a következőképp alakított meg: Elnökké egyhangulag báró Berg Miksáné ö méltóságát választotta meg, a kit egy diszküldöttség kért fel a tisztség elfogadására. Ügyvivő-elnökké újra dr. Vogel József, titkárrá Ebergényi Sándor, pénztárossá Knaute Rudolf, jégmesterré Kalui Ferencz választották meg egyhangulag. Választmányi tagok lettek: Scherer Gyula, Dénes György, Kovács László, Hevesi János és Gáspár Endre. Számvizsgálók: Lehner Antal és Soós Géza. Az egyesület jövő évi költségelirányzata a következő. Bevételek: pénztári maradvány: 39 frt 62 kr. Jegyek után: 130 frt. Mulatságból: 30 frt. Összesen 199 frt 62 kr. A kiadás a pálya fenntartására és egyebekre 150 forintban van előirányozva.

Róka a jégén. A nkikindai korcsolya pályának érdekes látogatója akadt. Egy róka vetődött, a sima lapra a Bara nádasából. A korcsolyázók hamar észrevették a tagsági jegy nélküli belépett különös vendéget, utána iramodtak s odáig kergették, míg a közeli nádasban el nem tűnt. Itt se szakadt vége a hajszának, mert a fiuk a nádakba is követték, a hol egy puskás, a ki valószínűleg téli szállásából kizargatta, egy lövéssel leterítette.

Nagyváradon napok óta vígan korcsolyáznak. A jégpályáról Rátkay József tornatanár kitünően gondoskodik.

A kolozsvári korcsolyázó-egyesület sétatéri jégpályáján vidám élet uralkodik. Az egyesület a villamos világítást bevezette s már egy jégestélyt is rendezett.

A „Torontál” korcsolyázó- és hajós-egyesület is sietett nagybecskereki jégpályáját Halifax híveinek szolgálatára használhatóvá tenni. A saison jegyek eddig szép számban keltek el, s az egyesület (b. pénztárosánál Kp. Kovács László urnál) továbbra is kaphatók. Mint értesülünk az egyesület tagjai az idén több lampion ünnepélyt szándékoznak rendezni s farsang utóján, ha az időjárás megengedi, nagy álarcos-menet lesz, melyen minden abonnensnek joga lesz egy-egy ismerősét — jégre vinni.

TURISTA-SPORT.

A lomniczi csucs tetején.

2633. m. a tengerszine felett.

1890. július 13-án.

A virágvölgyi kis fürdőből indultam el vagy tíz tagból álló társasággal, hogy a Tarpatak három vizesését megtekintsük. Én azonban mostan oly közel állván régi vágyamhoz,

hogy a Tátra egyik csucsára felmehessek, Ó-Tátrafüreden megfogadtam a Kárpát-egyesület I-3 számú vezetőjét, akivel elmentünk a három vizeséshez. A negyedikhez, az óriásihoz, nem mehettünk, mert a társaság többsége hölgyekből állott. Ők már nem vállalkoztak ezt az utat megtenni. Elváltam tehát a társaságtól. Ők visszatértek Tátrafüredre, én pedig vezetőmmel, Horvay Jakabbal, a tarpataki szállóban maradtunk. Este becsomagoltunk minden szükséges eszközt és pihenni tértünk. Másnap reggel 3-kor vezetőm felköltött és mindketten magunkhoz véve élelmiszereinket és szöges botjainkat, elindultunk a tarpataki vizesés men-

A „Eudapesti korcsolyázó-egylet“ jégpályája 30 évvel ezelőtt.

tén és egy jó órai ut után a Tüzkőhöz értünk. Itten tartottuk első pihenőnk, megreggeliztünk és megmosakodtunk a Tarpatakban. Az idő gyönyörű szép volt és meleg. Vezetőm figyelmeztetett, hogy a közép oromnak aljában zergék vannak, de bizony jó időbe került, míg az én gyakorlatlan szemem észrevette. Volt vagy tíz darab egy füves helyen és most mind vöröses színűek, csak őszre barnulnak meg. A vezetőnek éles fűtűjétől a legelésző zergék fejüket felkapván, pár pillanat alatt eltűntek.

Elindultunk a Tüzkőtől és egy órai ut után az első próbánál voltunk. Itten már megkellett küzdeni az igazi mászással. Vezetőm elől ment és én mindenütt nyomában kapaszkodtam. Az első próbán szerencsésen keresztüljutva, ismét füves helyen folytattuk utunkat. Vezetőm itten egy nagyot kiáltott és hangja háromszor egész tisztán visszaverődött a jó távolságban levő lomniczi előhegytől. Aztán tovább kapaszkodtunk, botjainkkal tolvá magunkat, néha megcsuszva a fűvön, de minden nagyobb baj nélkül elértük a Mózes forrást, hol második pihenőt tartva, ismét jóízűen falatoztunk. — Szieszta után magához kötött a vezető és mintegy három méternyi távolságban egymástól, elindultunk a legnehezebb utra. Botjainkat és eleségünket a forrásnál hagyván, csak a szükséges meleg ruhát vittük magunkkal. Most már igazán kapaszkodtunk kézzel-lábbal felfelé, nem is igen gondolva avval, hogy csak hajszálon függ az életünk. Ilyenkor már az ember nem ismer félelmet, ha a kezdet nehézségeitől még visszariadt is.

Minél jobban közeledtünk a csucshoz, annál veszedelmebb volt az utunk. Különben ntről szó sem lehet, mert amint fölfelé haladunk a meredek sziklafalakon, hasadékokon: a kiálló szikla-karokba kapaszkodik az ember. Ilyen itt az ut.

Még egy kis idei küzködés után 9 órakor a csucson voltunk. Leirhatatlan szép az, amit az ember innen lát. Egész Szepes vármegye a lipitói havasokkal és a Tátra többi csucsa alattunk voltak, csak a mogorva gerlachfalvi csucs látszik magasabbnak valamivel. A távolban látni Abauj, Gömör és Sáros hegyeit, a szepesi városokat, mint apró fehér pontokat. Északra pedig Lengyelországot a távol fekvő kis hegyekkel és Krakó homályos körvonalaival. A Poprád, mint valami óriási ezüst szalag tűnik szemünkbe; nyugotfelé az Öt-tó, ahonnan a Tarpatak kiömlik, de azt mind leírni lehetetlen. A vezetőmet e gyönyörű panorama, úgy látszik, nem igen érdekelte, mert mihelyt felértünk, azonnal lefeküdt és pár perc múlva az igazak álmát aludta, s míg én a plédemet is magamra vettem, ő levetette a kabátját is. Kérdeztem tőle, hogy nem hül-e meg? Mosolyogva mondta, hogy kilenczvenedszer van a csucson és még soha sem volt baja.

Egyszerre csak jön Sáros felől roppant sebességgel egy fekete felhő; majd Gömör felől egy másik s pár perc múlva nem láttam semmit, mert a felhők körülvettek bennünket, esőnk azonban nem volt.

Fél óra múlva lefelé indultunk — jobban mondva háton csuszunk — mert a lejövet sokkal veszedelmebb és fáradságosabb volt, de minden baj nélkül leértünk és fél kettőkor délután már a tarpataki szállóban hűtöttük szomjunkat, hol nagyon csodálkoztak, hogy ilyen hamar megtettük az utat.

Egy kis pihenés után tolytattuk utunkat és fél háromkor Ó-Tátra-Füredre értünk. Itten a többi vezetőik mindnyájan gratuláltak nekünk, hogy ily rövid idő alatt szerencsésen visszaérteztünk. — A vezetőm-

től bucsut vettem, avval az ígérettel, hogy a jövő esztendőn, ha eljövök, a gerlachfalvi csucstól mászszuk meg együtt.

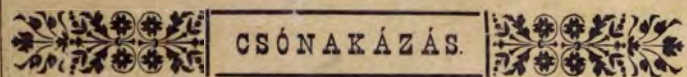
Délután szekeren érkeztem Virágvölgybe, mely amíg mi a csucson jártunk, hatalmas esőfűrdőt kapott.

Édes anyám haragot mutatott, hogy hire-tudta nélkül a veszedelmes utra vállalkoztam. Később, mikor élményeimet lezdttem neki elbeszélni, az öröm sugárzó melegét éreztem szeméből.

Boruth Andor.

A Magyar Turista Egyesület Budapesti osztálya a Magas-Tátrában az Öt-tónál építendő „Budapesti Menedékház“ költségeinek fedezésére decz. 29-kén kedden a fővárosi Vigadó éttermében hangversenynyel egybekötött táncestélyt rendezett.

Hangverseny az Aggteleki barlang céljaira. Kassai zenekedvelők a M. Kárpátgyesület keleti Kárpátok osztályának kérelmére, az Aggteleki barlang céljaira 1892 jan. 4-én Kassán nyilvános zenekari hangversenyt rendeznek.

A Neptun evezős-egylet

december 15-én tartotta rendes évi közgyűlését, Hieronymi Károly elnökle alatt. Az ülés megnyitása után az elnök felolvastatta a választmány jelentését az egylet 1890/91. évi működéséről. E jelentés szerint, a múlt év folyamán József és László főherczegek látogatásukkal tisztelték meg az egylet csolnakkáját; a főherczegi vendégeken kívül a vízi-sport számos külföldi barátja látogatta meg az egylet csolnakkáját; köztük voltak: Bigelow, Pansons Millet, a „New-York canon club“ tagjai és dr. Schmidt, a regensburgi evezős-egylet tagja. — A rendes evezés márczius 16-án kezdődött meg; nemsokára ezután érkezett Budapestre H. Clasper angol trainer, hogy a versenypatok kiképzését megkezdje. Az egylet reményei, miket az angol trainerhez kötött, teljesen megvalósultak. Ennek igazolására közli a jelentés, az „Allgemeine Sportzeitung“-nak az egylet szerepléséről szóló sportt. dísitását; de még inkább igazolja ezt a bécsi és budapesti verseny napja, mely két nap a „Neptun“ Ausztria és Magyarország első négy evezős vándordíja birtokosává, és a „Nemzeti hajós egylet által alapított egyetlen magyarországi evezős vándordíj tulajdonosává tette. Ez utóbbi díjat dr. Stetner László ezuttal negyedszer, szakadatlan sorban pedig harmadszor nyerte meg s így a díj az egylet tulajdonába ment át. Mészáros Ferencz, Ádám Károly, dr. Pekár Gyula és dr. Perger Ferencz a bécsi vándordíjon kívül két négyevezős versenydíjat nyertek a bécsi regattán, amely utóbbi két versenyen Kleiner Gyula kormányzott; Perger Ignác pedig, mint ideai skiff evezős győzte le három ellenfelét. Az egyleti élet különben is fejlődött. Az év elején az egyletnek 2 tiszteletbeli, 6 alapító, 18 pártoló és 46 rendes tagja volt, míg a jelenlegi létszám: 2 tiszteletbeli, 9 alapító, 24 pártoló és 48 rendes tag; a tavalyi 2445 taggal szemben az idén 2938 tag szállt hajóba és 20745 kilométer tett meg a tavalyi 17491 kilométer ellenében; egyleti csolnak 1307 indult és 8928 kilométer tett, tavalyi indulás 1058, 7405 kilométer ellenében.

Nagyobb kirándulások is történtek Esztergomba, Visegrádra, Vácra, Szent-Endrére és a szent-endrei sziget-csucsra. A bécsi Donauhört által az osztrák és ma-

gyar egyletekhez intézett ama felhívásnak, hogy a monarchia mirndkét felében levő evezős egyletek egy szövetséget alakítsanak, az egylet nem felelt meg, mivel ily szövetséget nem tartott hazánk önálló politikai állásával összeegyeztethetőnek; de hozzájárul egy magyar evezős szövetség alakításához, melyet az összes hazai egyleteknek, a „Nemzeti hajós egylet” meghívása folytán, Budapesten megjelent képviselői elvben elfogadtak. Az egylet hajóállományát a lefolyt évben két palánkos négyevezős és 2 palánkos egyevezős csónakkal szaporította, melyek összesen 1000 frtba kerültek; a hajó állomány jelenleg 20 csónak, melyek között van 1 drb. nyolcvas, 7 négyevezős, 3 kétevezős és 9 skiff; 6 skiff egyleti tagoknak tulajdonát képezi, míg a többi hajó egyleti tulajdon. Az egylet az évet 700 frt 52 kr. készpénz készlettel kezdte meg; az összes bevételek 4579 frt 35 krt, az összes kiadások pedig 4979 frt 87 kr tettek ki. Az év végén 310 frt 70 kr maradt a pénztárban. A választmány jelentésének felolvasása után a közgyűlés az 1891/92. évi választmányt alakította meg, következőkép: elnök: Hieronymi Károly, alelnök: dr. Perger Ferencz, titkár: dr. Degré Miklós, pénztárnok: Günther Károly, művezető: Csizik Béla, szertárnok: Dietzl Gusztáv, választmányi tagok: dr. Hauser Adorján, ifj. Adám Károly és Mészáros Ferencz. A közgyűlést kedélyes vacsora követte. Az egylet tagjai ez alkalommal elhatározták azt is, hogy a jövő év elején ismét tánczvizalmat fognak rendezni.

Esterházy Mihály gróf

a Stefánia Yacht club elnöke,

— Arczképpel —

A magyar sport-aristokrácia egyik legkiválóbb tagja Esterházy Mihály gróf. Alig van a sportnak neme, mely iránt nemcsak ne érdeklődnek, hanem a melyben ne bírja a legkiválóbb jártassággal. Magyarország legkiválóbb lövőinek egyike, ki díjakat nyert nemcsak a budapesti galamb-lövészeteken, hanem külföldön is, különösen a nizzai galamb-lövész versenyeken.

Mint híres oroszán vadász bejárta Keletet, s egy oroszán karmainak emlékét ma is hordja vállán. Ezenkívül a legkiválóbb yachtsmann, kinek vitorlás hajói a Balaton hullámain szeldeklik.

A sportot azonban Esterházy Mihály gróf nemcsak saját szórakozására űzi, hanem terjeszti is azt az ország javára s a legkiválóbb sport egyletek élén állott már, s nagy áldozatokkal szolgálta a közügyeket. A magyar atletikai klubnak, melyet a megboldogult Esterházy Miksa gróf alapított, éveken át legbuzgóbb elnöke volt, s ez időszak volt az egyletnek legvirágzóbb korszaka, melyben Esterházy Mihály gróf állott annak élén. Akkor volt a klub legnépszerűbb, s akkor tette a legnagyobb szolgálatokat a testgyakorlatok ügyének.

Esterházy Mihály gróf létesítette a budapesti galamb-lövész-egyesületet, melynek versenyében is kiváló részt vett. Nádasdy Ferencz gróffal együtt alapította Balatonfüreden a Stefánia yachtegyletet, amelynek ma is buzgó elnöke. A Dunántúl s különösen a Balaton rendkívülsokat köszönhet Esterházy grófnak az egyesület felvirágoztatásáért. 1854-ben alakult az egylet, s ma már mintegy 30 yachttal rendelkeznek a tagok. Magának a kommodornak Esterházy Mihály grófnak számos yachta volt, s jelenleg az »Alma« nevű 29 $\frac{1}{2}$ tonnás cutterrel vitorlázik. Az egyesület koimányzásában Esterházy gróffal, mint választmányii tagok: Andrassy Géza gr., ifj. Adám Károly, Inkei István, Döry Eduárd, Nádasdy Tamás gróf, Károlyi Laszlo gr., Mihalkovits Tivadar, Nádasdy Ferencz gróf, Tedesco Ödön Lajos báró, Zichy Antal gróf, Andrassy Sándor, Borsodi Géza és gróf Bati-

hyány Tivadar osztoznak. Az évenként rendezett vitorlaversenyek egész Balaton vidékének és Balaton Füred szezónjának legérdekesebb mozzanatát képezik, s a fejlődő yachtra a közel jövőben egészen új alakot fog kölcsönözni a kis magyar tengerek. Esterházy Mihály gróf 1853-ban született Pozsonyban. Fia Esterházy Antal grófnak. Mióta megnősült, állandó tartózkodási helye cseklési uradalma, de innen gyakran rándul a fővárosba, a nyáron át a yacht szezónban állandó vendége Balaton-Fürednek. Tagja a főrendiháznak is.

A legszerényebb, legműveltebb, s legszeretetre méltóbb aristokraták egyike, kivel a személyes érintkezés mindazokra nézve kellemes. kik a középosztályból vele valamely közügyben együtt dolgoznak.

Szarvassy Sándor

A Stefánia yacht club gondnoka.

— Arczképpel. —

A Balaton gőzhajóforgalma, mióta Széchényi István gróf megalakította. negyven éven át nemcsak hogy nem tudott emelkedni, hanem, sajnos, határozott hanyatlásnak indult. A helvénés évek elején járt ugyan egy második gőzös is Boglár és Révülöp közt, de a vállalat csakhamar megbukott. A „Kisfaludy” gőzös összerokadásával, a balatoni gőzhajózás egyszerre megszűnt s ki tudja, mikor támad föl, ha a sok tétova tanácskozás fonalat keresztül metszve, nem lép föl egy férfiú, a ki erélyes és buzgó utánjárásával, rövid idő alatt életre nem kelti és meg nem szilárdítja a balatoni gőzhajózás ügyét.

Ez a férfiú Szarvassy Sándor. Mint fürdő vendég kedvelő meg a Balaton. Szenvedélye a vitorlázáshoz csábitván, ugyszólván állandó nyárilakója lett a Balatonnak, melyet napról napra jobban megszeretett, de a melynek elhagyatottságát annál inkább érzi. Tevékenységhez levén szokva, egész életében, önkénytelen vállalta magára a még elismeréssel sem mindig találkozó nagy fáradságot, melynek a Balaton vidék föllendítésében örökké nyoma lesz.

Mint széleskörű műveltséggel bíró, sok nyelvet beszélő, sokat olvasott és sokat utazott ember, a ki erejét különböző társulatoknál és a főváros törvényhatósági bizottságában kipróbálta, nagyon jól tudja, mit kell tenni a Balaton közlekedése érdekében, hogyan kell vezetni az új gőzhajózási vállalatot, hogy izmosodjék s mentve legyen az olyan sorstól, a mins az első társulatot érte.

Midőn a Balaton érdekében üdvös tevékenységét megkezdé, már ismeretes volt a fővárosi kereskedelmi körökben. A főváros fia; ifj. született 1853-ban, itt tanulta iskoláit a piaristáknál, s már miut fiatal ember beulazta Német-, Francia-, Olasz-, Angol- és Oroszországot, később Törökországot és Kis-Azsiát. Mint a budapesti kereskedelmi testület előkelő tagja, 1869-ben már résztvett a magyar országos takarékpénztár alapításában, melynek ma is egyik igazgatója: ezen kívül tagja 1872 óta a kereskedelmi és iparkamarának, igazgatósi tagja a budapesti kereskedelmi akadémiának, az „Adria” magyar tengeri hajózási társaságnak, a győr-sopron-ebenfurti vasúttársaságnak, s váltóbirálója az Osztrák-magyar banknak.

1874-ben lett a főváros törvényhatósági bizottságának tagja, s mint ilyen, 1876 óta folytonosan a pénzügyi- és gazdasági bizottság, valamint a vámvavadalmak bizottságának tevékeny tagja.

1884-ben ő hozta létre Esterházy Mihály és Nádasdy Ferencz grófokat megnyervén az ügynek, a balatoni yacht-egyesületet, mely később Stefánia-yacht-egyesület nevet vett föl, miután Stefánia főherceggasszony elfogadta az egyesület védnökségét. Az egyesületben a demokratikus alapot védte a ezért az nem is lett kizárólagos egyesület. Mint gondnoka, folyton fejleszté az egyesület erejét. Szép klub házában kívül a Youngtól átvett balaton-füredi hajógyárban már 28 vitorlást épített, és több mint 70 pompás csónakot, úgy, hogy most ki-ránduló csónakkal az egész Balaton partot ez a gyár szereli föl. A vitorlázó-sportot egyedül a Stefánia-egyesület műveli Magyarországon. Hajórajával méltán büszkélkedhetik; hajói bármely más vitorlás rajjal fölvehetik a versenyt. Ez egyesület kebeléből alakult meg 1888. végén a balatontavi gőzhajózási társulat, melynek érdekében 1889-ben emlékiratot adott ki. A gőzhajózási társulat biztos alapjának megvetése érdekében kieszközle, mint a társulat vezérigazgatója egy a kormány, mint a három vármegye tíz évre biztosított segélyét, mi által lehe-

tóvé vált, hogy most már az egész Balaton be van vonva a forgalomba. Három nagyobb gőzös, a Baross, Kelén és Helka, valamint a kisebb kirándulás czéljára szolgáló Roham kis csavargőzös füstje száll immár a Balatonon, ahol egy gőzös sem bírta magát fenntartani ezelőtt négy évvel Szarvasy Sándor működése az egész vidéknek áldására szolgált; tevékenysége ekképen a magyar művelődéstörténelemnek egy mozzanata

Ő Felsége a király legmagasabb személyes elismerése!

Minden verseny alkalmával legelső érmekkel kitüntettet!

Alapított 1850. évben.

Cs. és kir. szabad. Chemiaiechnikai laboratorium, hektograf-, gummiáru- és

KAUTSCHUK BÉLYEGZŐ-GYÁR

erőműtani- és véső műintézet mindennemű irodai szükségletek gyára

vegyész **TINTNER J. E.** mérnök.

A felséges kir. család több tagjának, ugyisint a legmagasabb bel- és külhoni hatóságok, előjáróságok intézetek stb. szállítója.

Budapest, Kigyóter 2. szám. — Bécs, V. Krongasse 6, saját házában.

Specialista vadász- és turista-felszerelésekre

F. TURCZYNSKI

Wien, I. Wollzeile 7

[Raktárt tart teljes turista-vadász- és sport ruházatból urak és hölgyek számára Lódenruhák, vízhatlan eső köpenyek teveszőrből és lódenből, valamint havelok köpenyek. Eredeti góisern hegyiczipők. Szarvasbőr és zerge-

bőr-nadrágok. Szörme-kalapok. Turista-tarisznyák és zsákok. Angol flanell- és selyem-ingek. Hegyes jégmászó csákányok aczélból. Látszó üvegek Bajor hőczipők. Lámpások. Hegymász-botok stb.

Ajánlják az üzletet: Az alsó Ausztriai vadászati véd-egylet, az osztrák turista-club, a német és osztrák Al-des-egylet „Auztria“ osztálya, az osztrák Alpes-club és számos más egyesület.

Mintaserű turista-fölszerelések.

Magyar királyi szab.

úszó és mentő öltözékre

ZADÁK LAJOS

kereskedő

Budapest, IV. Kecskeméti-utca 13 sz.

specialis rakárt tart. Tengeri utazások, bala-toni- és minden nagyobb uszó kirándulásoknál, vízi munkálatok- és az életmentéseknél nem uszók is teljes biztonsággal használhatják.

Az angol és hollandi mentő eszközökkel tö-lént összehasonlítás és szigorú kipróbálás után

a „Budapesti önkéntes mentő-egyesület“

a

„Budapesti tűzoltó-egylet“

és több sport-egyesület a Zadák-fele uszó- és mentő öltözéket a legkitűnőbbnek találták.

Az öltözék leírását, valamint árjegyzéket kívá-natra a feltaláló ingyen küld.

Fischer Győző

városligeti

testegyesítő- és vizgyógyintézet

(ezelőtt D. Fischhof vizgyógyintézete)

Budapest, Városliget, I. rmina-út 1525.

I. Testegyesítés Hessing módszere szerint történik.

Az intézet kitüntetését nyert az 1889 évi orsz. kisednevelési kiállítás alkalmával a „Hessing“ gyógy mód meghonosításáért.

II. Vizgyógymód, dr. Fischhof rendszere szerint alkalmaztatik.

Felvételnek bennlakó és bejáró betegek.

Tramway, Omnibusz, Telefon

Programm bérmentve. **Jutányos árak!!!**

Neumann Ignác

cs. és k. szabadalm. festészeti
műintézet és fényírdója

Budapest, váci-körút 7. sz.

szállít mindennemű jelzőablakot 2 frtéért, ezen kívül mindennemű gyapju- vagy selyemzástlót, czimereket és egyéb feliratokat

Tanulók csoport fényképeit.

1 frtéért.

Ezen kívül olajfestményt- és krétarajz-arczképeket bármely beküldött fénykép után 6 frttól fölfelé.

Steiner Armin és Ferencz

érezáru gyára

Budapest, VI. ker. ó-utcza 12. sz.

Szállít mindenféle

érezöntési és préselési munkákat

a legjutányosabb áron.

Érmek. Versenydíjak. Egyleti jelvények.

Minden létező
czigarettapapírok között a
legtökéletesebb és felül-
multhatlan,

a
valódi francia

szivarkapapíros:

Le GLORIA

Joseph Bardou & Fils-től

Perpignan és Párisban.

60 nagy arany érem, 16 nagy díszokmány,
20 „Hors Concours“ okmány.

Hüvely-különlegességek: „Le Gloria“ és
„Vrai Goudron“.

Kaphatók minden norinbergi és papir-nagykeres-
kedésben, valamint minden dohány- és szivar-
tőzsdében.

KIRNER JÓZSEF

cs. és kir. udvari puskaműves

az olasz király ő Felségének udvari szállítója

BUDAPESTEN.

ALAPITTATOTT 1808. ÉVBEN.

Raktára: Gyára:

IV. ker.

VII. ker.

Szervita-tér 2. sz. Rózsa-utca 7. szám.

Dúsan ellátott raktár legujabb szerkezetű kettős vadász-fegyverekből, golyó-fegyverek, forgó-pisztolyok, salonfegyverek és pisztolyok, töltények és vadászszerekből, melyeknek jóságáért kezeskedik.

→ Árjegyzék kívánatra bérmentve. ←

Különlegesség: Prince of Wales férfi-övek.

Az összes sport-
nemekhez szük-
séges ruházati
cikkek u. m.

Verseny és

framing INGEK.

nadrágok, sapkák és czipók legna-
gyobb raktára.

Sigmund József

Budapest, IV. Városház-utca 2-4

Az iskolai tornázás összes ruházati kellékei.

LAWN TENNIS CZIPÓK.

FLANNEL INGEK.

Előfizetési díj:
Negyedévre ..... 1 frt
Félévre ..... 2 frt
Égész évre..... 4 frt

Egyes szám 20 kr.

Megjelen havonként
kétszer.

HERKULES

SZERKESZTIK:

PORZSOLT JENŐ.

PORZSOLT KÁLMÁN.

Szerkesztőség
és
kiadóhivatal
Budapest, József-körut
5. szám.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Az „Achilles“ Sport-Egylet, az „Aradi Korcs-Egylet, „Magy. Testgyakorlók köre“ a „Beregszászi Korcsolyázó-Egylet,“ a „Bpesti, hegyvidéki turista-Egylet,“ a „Budapesti Korcsolyázó-Egylet,“ a „Budapesti Torna-Egylet“ a „Debreczeni Korcsolyázó-Egylet,“ a „Debreczeni Torna-Egylet,“ az „Egyetemi Athletikai Club,“ „Első Magyar Vivó-Egylet,“ az „Érsekújvári Vivó- és Torna-Egyesület,“ a „Fertői Csónakázó-Társaság,“ a „Győri Csónakázó-Egyesület,“ a „Kassai Korcsolyázó-Egylet,“ a „Kolozsvári Athletikai Club,“ a Kolozsvári „Korcsolyázó-Egylet,“ a „Főv. Vivó-Club,“ a „Körmendi Athletikai Club,“ a Kunszentmártoni Csónakázó-Korcsolyázó-Egylet,“ a „Magyar-Ovári Torna- és Vivó-Egylet,“ a „Marosvásárhelyi kerékpár-Egylet,“ a „Makói Torna-Egylet,“ a „Maros-Vásárhelyi Korcsolyázó-Egylet,“ a „Lévai Torna- és Vivó-Egylet,“ a „Lőcsei Korcsolyázó-Egylet,“ a „Maros-Vásárh. Torna-Egyl.“ a „N.-Bányai Torna és Korcsolyázó-Egylet,“ a „Nagy-Enyedi Korcsolyázó-Egylet,“ a „Nagy-Kanizsai Torna-Egylet,“ a „Nagy-Kállói Korcsolyázó-Egylet,“ a „Nemzeti Hajós-Egylet,“ a „Neptun Budapesti Evező-Egylet,“ az „Ó-Becsei Kerékpár-Egyesület,“ az „Ó-Budai Torna-Egylet,“ a „Pécsi Athletikai Club,“ a „Pozsonyi Hajós-Egylet,“ a „Pozsonyi Torna-Egylet,“ a „Privigyei Korcsolyázó-Egylet,“ a „Rimaszombati Korcsolyázó-Egylet,“ a „Sátoralja Újhelyi Korcsolyázó-egylet,“ a „Selmeczi Akadémiai Athleta-Club,“ a „Soproni Korcsolyázó-Egylet,“ a „Szabadkai torna-Egylet,“ a „Szarvas Korcsolyázó-Kör,“ a „Szegedi Csónakázó-Egylet,“ a „Szegedi Korcsolyázó-Egylet,“ a „Szegedi Torna-Egylet,“ a „Székely-Udvarhelyi Korcsolyázó-Egylet,“ a „Székesfehérvári Korcsolyázó-Egylet,“ a „Temesvári Korcsolyázó-Egylet,“ és az „Újvidéki kerékpár- (Bicycl) Egyesület,“ a „Pápai korcsolya-egylet,“ a „Torontáli korcsolyázó- és hajós-egylet,“ „Szegedi Kerékpár-egyesület,“ „Veszprémi torna-egylet,“ „Tordai korcsolyázó-egylet,“ „Budapesti Torna-Club,“ „Zombolyai atletikai club,“ a „Szászvárosi atletikai club,“ a „Szolnoki korcsolyázó-egylet,“ a „Budapesti polgári lövészegyesület,“ „Sportkedvelők köre“

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter ő nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

TORNA.

Berzeviczy Albert.

Oly férfiúnak arczképét mutatjuk be, a kinek nevével nem csak a napilapok hanem a mi szerény lapunk olvasói is minden számban találkozott már évek óta. Magyarország egyik legkiválóbb politikusa Berzeviczy Albert kultuszminiszteri államtitkár, a kinek neve a magyar nemzeti kultúra történetében fenn fog maradni, mert az ő működése belejátszott kulturánk alakulásába, fejlődésébe és irányába. A csendes munka embere, ki politikai carrieréjét nem a pártclubok játékasztalai mellett kifejtett szeretetreméltóságnak köszönheti, hanem annak az ernyedetlen szorgalomnak és munkának, mely gyakran egészségét is megromlaltta. Közoktatásunk óriási reformokon ment keresztül eddig s a reformok egész sorozata áll még előttünk, mindezekben részben mint kezdeményező, részben mint munkatárs s részben mint végrehajtó mindig kiváló szerepet játszott előbb Trefort s most Csáky miniszter mellett. Gyakran viselte vállain egyedül az egész miniszterium terhét s ekkor bebizonyította, hogy nem volnának gyöngék azok a vállak arra a teherre. Tudás, műveltség, tapintat, finom modor, politikai éles látás, ernyedellen szorgalom és kiváló munkabírási jellemzik Berzeviczyt.

Az egész tornareform legelső sorban neki köszönhető. Mert bár volt erre hajlandósága Trefortnak is, továbbá a most elhunyt Gönczy Pál nyugalmazott államtitkárnak, azért ezek összes zaklatásainkra, izgatásainkra, kérelme-

inkre, iratainkra s élő szóval előadott panaszainkra az elvi helyeslésen kívül alig tettek valamit. Berzeviczy volt az első, a ki maga is tett és miniszterével tétett valamit a testgyakorlati reform érdekében.

Ennek az egész reformnak hivatalos lanszírozása kizárólag Berzeviczytól ered. Bennünket is majdnem kizárólag ő buzdított a kitartó munkára s ma végre elmondhatjuk, hogy a reform ezen a téren is megindult. S az az irány, a melyet Berzeviczy ennek adott, valóban az egyedül helyes, mert szabadelvű és nemzeti irány.

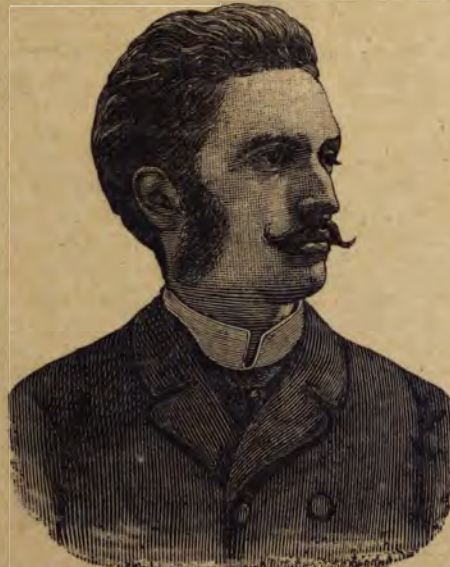
Berzeviczy a tanárok és tanítók igazi barátja, valóságos atyja. A ki hozzá fordul egyenesen, s jogos a kívánsága, biztos lehet, a szives fogadtatásról. A mi hatalommal csak bír azt mind mások javára fordítja s ezért örvend a fővárosban és az egész országban is oly nagy népszerűségnek. Mint minden munkás embert rágalmoztatják őt is, de a kik ismerik, azok csak becsülni tudják.

S nekünk a közoktatás minden fokán sürgetjük a nemzeti szellemű reformot, kik tőle a testgyakorlati oktatásnak is gyökeres reformját várjuk, köteleességünk az ország érdekében óhajtánunk, hogy Berzeviczy hatalma, befolyása és munkakedve nem csak megmaradjon, de fokozódjék is.

A tornatanítás iskoláinkban.

(Hivatalos adatok alapján).

Pozsonyi állami főreáliskola. Igazgató: Samarjay Mihály. A tornát Gottl Adolf tanította a múlt tanévben mind a nyolcz osztályban. Heti óráinak száma 18 volt. A testgyakorlatot szigorúan a tantervi utasítások után folynak s így játékok és kirándulások is ren-

deztetnek. A felső osztályokban a tornából jeles osztályzatot kaptak 1891-ben Böck Rezső, Jankó Zoltán, Khun Antal, Pokorny Elek, Sigler Gyula, Tomanovits Béla, Gratzl Lajos, Krivényi Károly, Laubner Frigyes stb.

Szatmári kir. kath. főgymnasium. Igazgató: Hebelein Károly áldozó pap szentszéki úlnök. A tornát Erdélyi Imre népiskolai tanító tanította, ki a középiskolai tornatanári oklevéllel bír. Heti óráinak száma 12. Az iskolai értesítő részletesebb adatokat nem tartalmaz a tornatanításra nézve. A felsőbb osztályok növendékei közül jelesek voltak 1891-ben: Aiben József, Bartha Kálmán, Bodnár Antal, Dóry Kálmán, Móricz Samu, Juhász János. Móricz Kálmán, Sirola Károly, Szilágyi Viktor stb.

Nagykőrösi ev. ref. főgymnasium. Igazgató: Adám Gerzon. A tornát Sebestyén Bálint elemi iskolai tanító, okl. tornamester tanítja heti 16 órában. A tornaszertár 104 darabból áll. Jelesek voltak a nyolczadik osztályban öten; ellenben a hatodik és hetedik osztályban 1891-ben egy sem kapott jeles osztályzatot, a mi — reméljük — a most folyó tanévben nem így lesz a derék magyar város ifjúsága megembereli magát a nemes testedzésben.

Nagybányai állami főgymnasium. Igazgató: Szunter Nándor. A testgyakorlatokat Havas Mihály tanította még pedig mint a hivatalos kimutatásból megíthetjük, igen jól. Az őszi és tavaszi időszakban néhányszor tömeges kirándulás (katonai menetgyakorlat) rendeztetett az igazgató és több tanár vezetése alatt, egyes osztályfők is kivitték osztályaikat katonai menetekben s rendezték játékaikat. A növendékek közül kitűntek a tornában: Bay József, Bomerszbach Gyula, Dosza Gusztáv, Egry István, Klimkó Antal, Kovács Kálmán, Mosolygó Adorján, Torday István, Dobossy Endre, Juga Viktor, Kocsyvald Ferencz, Patruhány Olivér, Rád János, Rébay József.

Tornaszertár: Még a m. tanév végén elkészült tornacsarnok berendezése és felszerelésére a vall. és közoktatásügyi ministerium 800 frtot engedélyezett, mely összegből a Nemzeti tornaegyesület-művezetője, Bokelberg Ernő mint vállalkozó a következő torna eszközöket szállította és helyezte el: 2 db. álvány 100 db. bot elhelyezésére; 10 db. hosszú rúd szij 1 lengő kötél; 1 húzó kötél (9 m. hosszú); 1 villás rud; 3 ugró deszka; 2 pár ugró mércze nádpálczával; 2 mély ugrási polcz; 1 rohamdeszka; 1 rohamdeszka-álvány; 1 ló kemény fából, rugó szerkezettel, bőrrel bevonva, 2 pár kápával; 1 bak úgy készítve mint a ló; 1 ugrószőnyeg kókuszdióhéjból (120/150 cm.) 2 mászó pózna két csoportba (a falhoz fordíthatólag); 4 mászókötel végeiken bőrrel bevonva; 2 létra veres fenyőből 1 emelhető koalát vas tokokban; 2 keményfa álvány a létrához, 3 pár gyürü hinta hevederekből, csattokkal, gyűrűkkel; 2 nyújtórud Bessemer-vasból 1 hordozható korlát kemény fából 1 labdakosár 4 db. bőrlabdával; 10 kigyóhorog 25 cm. h. 28 db. vasfok a két fokos oszlopra, á 58 cm. h.; 16 db. védőlemez a nyújtókra; 1 db. vasrud a függélyes létrához; 6 db. szij a létrák, póznák, kötelek megkötéséhez; 2 vaslemez horgokkal a rúdák elhelyezésére; 36 pár sulzoyó (76 kg.); 22 db. horog a szőnyegek és szerek felakasztására; összesen 133 db. szer és eszköz a hozzájuk való vasrészek- és lakatos művekkel együtt. — Ezenkívül 2 db. függő lámpa behelyezéssel együtt 20 frt. 50 kr., 1 fali óra 5 frt. 50 kr., 1 kézi lépcső 1 frt. — A nyári tornahelyiségben volt az 1887/8-iki alapszerint 145 db. 117 frt. 50 kr. értékben; hozzávettek 4 hosszú rudat á 50 kr. — Összes álladék 286 db. 946 frt. 60 kr. értékben.

A „Budapesti torna Club“ disztornája.

(1891. december végén).

A budapesti torna club — Hieronymi Károly elnöke alatt — ma a műtornázás terén feltétlenül „haur concours“ állván, évi disztornázása elé a főváros

minden sportsmanja kétszeres érdeklődéssel néz, és az amatőröktől elvárható legmagasabb productiókra joggal számít. Ezen számításunkban az idén is búsán ki letünk elégtve.

Dr. Ottó művezetőjük, ki már az országos torna-ünnepélyek alatt tökéletes vezényletével és katonai pontoságával kitűnt, csillagszerű felvonulásaival és remek összgyakorlataival ezuttal is excellált; az igaz, hogy a 30—40 fehér tricos tornász csapat bátran beállhatna akár a porosz gárdába, oly hatalmas alakokból állott.

A csapat tornázásánál nem győztük a legnemesebb testtartást és a legcomplicáltabb műtornázást tapasztalni; nem volt köztük egyetlen egy sem, ki be ne vált volna az első csapatba. A korláton és az amerikai nyújtón minden egyes tag valóságos bravour gyakorlatokat végzett, náluk a „halál ugrások“, óriási forgások — felső- és alsó fogásokkal, közbe váltogatva — gyerek játék számba mennek; hisz tán más torna vagy atléta egyetlenben is megcsinálják ezeket, de azt az utólráhetlen mérészséget, és plastikai testtartást csak itt élvezhetjük évenként.

Ezekből a modern amateur óriásokból kerültek ki a „Neptun csónak egyesület“ híres bécsi bajnokai, itt vannak a legrettegettebb műbirkózók, a Schwarzmayer és Réthy testvérek, kik a circus minden acrobatáját, ha közbüki merészkedtek, játszva a földre gyűrték.

A most megtartott súlyemelési versenyben is gyönyörű recordot produkáltak.

Schwarzmayer Lajos a 108 bécsi fontos vasrudat jobb karjával nyugodt deréktartásból II-szer nyomta ki csendesen feje fölé, első díjjal értékes tisztelettárgyat nyervén.

Dr. Boronkay Ignác kir. járásbíró, rokonzenves alelnökük buzdító beszéddel fejezte be a ritka szép ünnepélyt, mely után a csertalajon rögtönzött dús lakoma várta a délczeg ifjúságot.

A pezsgőnél a „Testgyakorlók körének“ elnöke Porzsolt Gyula lapunk belmunkatársa gyűjtő szavakban emelte ki e minta sport egyesületnek elévülhetlen érdemeit, példás életét, tagjainak nemes áldozat készségét és ritka összetartását. A budapesti torna club elite csapatának harczias kinézése, imponáló felvonulásán fellelkesülve, szónok rámutatott az országos tornaszövetségi versenyek szegénységére, a melyeknél csak 70—80 tornászt lehetett 17 milliónyi magyarságból össze toborzani, indítványozta: „alakítsuk meg a magyar tornászok és athléták hazafias ligáját“, hogy évenként, vagy két évenként 30—40,000 izmos és katonailag fegyelmezett élite sereg vonuljon fel az országos torna és athléta viadalokra, kiket lóhátról lehetne a Rákoson vezényelni. Mily gyönyörű volna a millenniumon e szép indítványt megtestesítelve látni!? A magyar testi nevelés reformjának hajnalán csak vezér kell, és a magyar liga létre jönn.

A „Magyar testgyakorlók körének“ első házi viadala.

(1891. decz. 30-án.)

Csáky Albin vallás- és közoktatási miniszternek köszönhető, hogy a főváros egyik legiparkodóbb sport egyesülete, a „Magyar testgyakorlók köre“ végleg biztos hajlékot kapott, hogy a főváros ifjúsága testi nevelésének hazafias munkájában nagyobb eredménnyel részt vegyen. A Markó utcai állami gymnasium tornacsarnokát Rumbold Be-

nát kedvelt tornász diszitónk festői mezbe öltöztette és Graboviczky Léo egyleti művezető 24 fehér-kék tricos test gyakorlót líóni felvonulással hozott a szép közönség elé. A szabadgyakorlatok — a 3—4-szeri próbának daczára — szépen sikerültek. Ló, korlát és gyűrűhintán iskolai tornázás, később a korláton és nyújtón műtornázás következtek, melyeknél Müller Dávid, Kellner Gyula, Sax Lipót és Klauber tüntek leginkább ki. Az óriás forgást már heten tudják, nemhiába szomszéd a „Budapesti torna Club”, van kiket utánozni.

A magas ugrás versenyében Sax Lipót 180 ctm. magassággal könnyen győzött. A súlyemelésben Kellner Gyula vitte el a babért. Programmon kívül produkálta magát az egyesület „kramf meyeré” Goldreich Ármin, a Wulf circusában használt lánczokhoz hasonlóan preperált lánczokat tépet szét felsőkar- mell- és nyakizmaival; ez utóbbi volt a legérdekesebb; 4 izmos athléta kapaszkodott a nyakán át font lánczokba és a modern Premethusznak sikerült magát rettenetes erőlködés után kezeik közül kiszakítani, a lánczok szemei zizegő bűgással vágódván szerte szét.

Goldreichnak köszönhetjük azt a hatalmas és a fővárosi sport egyesületekben fájdalom nem igen cultivált birkozást is, mit előbb Haas Hugó németországi bajnokkal, és később Katzer Ferenczel, a bécsi atlétikai club hirhedt birkozójával végzett; ez utóbbit 4—5-szörös izgató „gang” után a nézők falrengető tapsai mellett sikeresen földhöz is vágván. Haassal a festői és veszélyes spanyol birkozást mutatták be, melynél mint a kosok egymásnak fejvel mentek neki. A Porzolt Gyula elnök, Kükemezey Árpád, és Tedesco Lajos alelnökökből állott Jury a győzelmet az egyesület leghatalmasabb athlétájának Goldreich Árminnak ítélte oda. A házi viadalon Lutter főigazgató elhunytja miatt zene nem volt; de vigan mulattak a Petanoknál megtartott banquetten. Az egyesület elnöke lelkes beszéd kíséretében ott adta át a győzteseknek a szép tiszteletdíjakat és Graboviczky kedvelt művezetőjüknek új évi jól kiérdemelt ajándékát; az egyesület tagjai szeretetüknek igen szép jelét adták Graboviczkyval szemben, midőn a lengyel himnust felállva dalolták el.

A felköszöntések hosszú sorát Kükemezey Árpád alelnök nyitotta meg, méltányolva Porzolt elnök buzgalmát és az egyesület érdekében kifejtett hasznos és odaadó működését. Felköszöntettek Réthy Menotti a Budapesti torna Club képviselőjében megjelent délczeg athlétánk, Tedesco alelnök, Müller Dávid műtornász stb.

A disztrakción eljenzés mellett elhatározottat, hogy Csáky Albin Minister úr ö Nagyméltóságához küldöttéigileg mennek el, megköszönni a Markó utcai állami gymnásium torna csarnokának kegyes átengedését és a „Magyar Testgyakorlók köre” iránt tanúsított nagybecsű jó akarátát.

A korcsolyázás az iskolákban.

A vallás és közoktatásügyi miniszter urnak egy rendelete látható a „Herkules” hivatalos sportlapban, mely az iskolás ifjak testi nevelését czélozza. Kivánatosnak és nagyon szükségesnek mondja ugyanis a rendelet mindenféle athletikai mozgásnak igénybe vételét, mint a szellemi tulterhelés egyensúlyozóját, s a test fejlettségének egyedüli elengedhetetlen tényezőjét. E testi

mozgások között első helyre teszi, minthogy időszerű is, a korcsolyázást. — E végből szól az iskolai hatóságokhoz, hogy a helybeli sportegyesületekkel való érintkezés útján is tegyék lehetővé a tanulósnak minél nagyobb mérvben a korcsolyázhatást.

A tanulók nagyobb mérvű korcsolyázását ugy lehet emelni, ha az iskolai hatóság, igazgatóság nemcsak nem tiltja ezt, de inkább buzdítja erre őket. Az elsőt — azt hiszem — egy igazgató sem teszi ma már; ez utóbbira pedig igen kevés szükség van; mert ülig van 200 gyermek között egy vagy kettő, kit efféle athletikára serkenteni kellene. Azonban ezt is meg kell tenni.

Hogy nagyobb alkalom adódjék a gyermekeknek az e nemű sportüzésre, a fizikai nevelés sarkolatos tényezőjére, szükséges, hogy az iskolai hatóságok közbenjárására a helybeli sportegyesületek adjanak alkalmat erre a tanulósnak.

A Tordai korcsolyázó egyesület e tekintetben már e miniszteri rendelet előtt három évvel kezdett tenni valamit. — Nem sok ugyan, de éppen e rendelet szellemének felel meg.

Első ízben ugyanis egy vasárnapon az egyesület iskola ifjuságát ingyen bocsájtotta a jégpályára s azon felül ugyanekkor egy igen élvezetes versenyt rendezett számukra, s már ez alkalommal kettős morális érdekű dolgot mivelt. A második és harmadik télen ugyan ezeket cselekedte az iskolás fiukkal szemben az egyesület, ez alkalomkor azonban már fél belépti díjat szedvén tőlük. De nem keveslendő az az eljárása sem az egyesületnek a gyerekekkel szemben, hogy eleitől fogva külön olcsóbb jeggyel engedte a jégpályára a 2 frt. évi rendes tagdíj helyett 1 frt. 50 krral. s a 20 kr. egyszeri belépő helyett 10 krral.

Ezek mellett az egyesület választmánya decz. 20 án tartott gyűlése határozatából — az említett rendelet következtében — átiratban kérte fel az isk. főhatóságot, a kir. tanfelügyelőt, hogy az olcsóbsági alkalom adva lévén, buzdítólag hasson a felügyelete alatt levő iskolák növendékeire.

A korcsolyázó egyesület részéről a nyújtott előnyök mellett, ugy véljük, még volna egy adandó előny, melyet minden hátrány nélkül felhasználhatna minden sportegyesület a humanismus érdekében. És ez az, hogy a szegényebb iskolás gyermekeknek — tegyük hozzá — akik egytalan jó tanulók is, az isk. igazgatóság ajánlatára, ingyen engedjék a jeget, minthogy az ilyenek a legnagyobb olcsóság mellett sem juthatnának oda.

Ez intézkedéssel főleg az is el lenne kerülve, hogy a patakokon csatangoljanak, a gyerekek hol könnyen veszélyeknek lehetnek kitéve — s fegyelmezetlen magaviseletet szokhatnak meg. — Másfelől a tagoknak sem szerezzenek alkalmatlanságot, — olyankor csődülvén inkább a jégre, mikor a tagok nagyobb száma ugy sem veszi azt igénybe: vasárnap délutánonként.

Ha ezt is megadják nemesen a korcsolyázó egyesületek, kettős vagy többszörös hasznos dolgot cselekedtek s a miniszter kívánalmának is minden oldalról teljesen eleget tettek — véleményem szerint — a paedagogia két ágát haszonnal művelték.

Torda, 1892. január 10.

Borbély György

a Tordai korcsolyázó egyesület titkára.

A tanulók orsz. tornaversenye

— Levél a szerkesztőhöz —

Kedves barátom!

Tölem nem függő okok folytán csak most fejeztem ki neked köszönetemet azon sorokéit, melyekkel lapod 22-ik számában Hertelendy László urnak a „Magyar tanulók országos tornaversenye“ című közleményében foglaltakat kíséрни szives voltál.

Évek óta téged mint az atletikai alapelvek egyik legelkesebb hirdetőjét ismerve, most is örömmel tapasztaltam hogy igen helyes magyarázatot adtál a „Magyar atletikai club“ 1891 évi jelentése azon részének, melyet lapod 21. számában szószerint közöltél, s mely tényleg a torna-szövetség és a nemzeti tornaegyletnek az országos tornaünnepély részletes program javaslatában foglaltak alapján nyerte a helytelen adatot.

Igen nehezemre esett ezen körülmény, mert a hivatkozott elnöki jelentésben éppen mint a mi elveink diadalra jutásának biztos zálogát említém fel a cultusminiszter ur ő nagyméltóságának 1890 évi october hó 22-ikén 1812 szám alatt kiadott s velünk is közölt magas leiratát, melyből az atletika hivei nem csak addigi törekvésöknek elismerését olvashatták ki, hanem hatalmas pártfogókat is ismertek meg.

Igy a hivatkozott javaslat, mely szerint az egyetem s más főiskolai halgatók az országos tornaünnepélyen csak mint valamely tornaegyletnek vagy valamely atletikai clubnak tagjai voltak felveendőek, — mig Berzeviczy Albert államtitkár ur ellenkezőleg az egyetemi polgároknak mint ilyeneknek megjelenését óhajtotta, s ily értelmű határozatot is hozott, — igazán sajnálatos megjegyzésre szolgáltatott alapul, mely megjegyzésnek a jobb értesülés folytán annál készségesebben adom meg a történeti hűséget, mert ezen alkalommal is kifejezést adhatok annak, hogy Berzeviczy Albert cultusminiszteri államtitkár urban az atletika leghivatottabb védőjét ismerjük.

Gerenday György
a M. a. c. alelnöke.

A soproni torna- és tűzoltó-egylet tornászai február 1-én a tornacsarnokban táncvigalmat rendeznek.

IRODALOM.

Idegen Költők Albuma.

Az ideai könyvpiacznak kétség kívül egyik legbecsesebb újdonsága Radó Antal »Idegen Költők Albuma« cz. munkája, melyet remek kiállításban most bocsátott könyvpiacra a Lampel Róbert (Wodianer F. és fiai) czég. E mű, mely mintegy pendantja az ugyanabban a kiadásban megjelent Magyar Költők Albumának, a XIX. század külföldi költőitől tartalmaz mintegy 150 válogatott verset, valamennyit Radó Antal magyarisításában.

E kötetben a szebbnél szebb költemények váltogatják egymást. Legtöbb a tisztán lírai költemény, de azért nagyon szép számmal vannak elbeszélő versek is. S e részben kivált a deklamáló ifjuság különös hálával fogja fogadni az Idegen Költők Albumát; a hatásos szavalmány darabok egész halmozatát kapja benne, ezek közt az ismert Coppée-féle elbeszéléseket is, a Kovácsok Strike-ját, a Hajótöröttet, az Áldást stb. Hogy magukról a fordításokról, mint ilyenekről is szóljunk: Radó Antalnak e téren eddig kifejtett munkássága sokkal általánosabb elismeréssel találkozott, sem hogy ez alkalommal is külön ki kellene emelnünk az ő rendkívül folyékony, zengzetes és magyaros verselését, mely oly ritka könnyedséggel bír alkalmazkodni annyiféle költő annyiféle hangjához, s mely econté do Lisle pathosát éppúgy eltalálja, mint De Amicis

keeves humorát, Hood vaskos komikomát éppúgy, mint Burno népies egyszerűségét.

Még meg kell emlékeznünk Mannheimer Gusztáv és Cserepy Árpád mintegy 50-60 gyönyörű rajzáról is, melynek a legkitűnőbb sokszorosításban ékesítik a kötetet, valamint a könyv bekötési táblájáról, mely a modern könyvkötészet egyik remeke. Mindent összevéve bizvást állíthatjuk, hogy ennél becsesebb tartalmu és díszesebb könyv kevés jelent meg nálunk; aligha csalódunk tehát abban a hitünkben, hogy ez aránylag — olcsó diszmunka ára csak 5 — az ideai könyvpiac legkiválóbb ajándék műve lesz. A kötetből lapunk »Turistasport« és »Csónakázás« című rovataiban közlünk mutatványokat.

CSÓNAKÁZÁS.

Hajó.

Fehér vitorlás gálya mégyen
Magánosan, kék tenger-áron.
Vaj' mit keres a messzeségben?
Mi készti, hogy más honba szálljon?

Felzúg a hab, a szél is sóhajt,
Csikorgva ing az árbocz rúdja ...
Ah, nem szerencse az, mit óhajt,
Nem is üdv elől indult ez utra.

Fölötte fényes nap világít,
Alatta meg a tenger kékje —
S ő lázadón viharra vágyik,
Mint hogyha vészben vón' a búske!

Lermontov.

KORCSOLYÁZÁS.

Budapesti Korcsolyázó-Egylet.

(Hivatalos)

Az 1892. január 17-én, vasárnap, az egylet város-
ligeti jégpályán tartandó

Országos Korcsolya-Versenyek Programmja:

Délelőtt 10 órákor:

Műverseny, 1-ső rész. Előírt gyakorlatok. Első, második és harmadiknak emléktárgy. — Nyílt verseny. Tét 1 frt.

Délután 3 órákor:

Megnyitó verseny; 400 méter (a pályán egyszer körül). Első, második és harmadik beérkezőnek emléktárgy. — Zárt verseny; csak a budapesti korcsolyázó egylet tagjai számára. Tét 1 frt.

2. Ifjusági verseny 400 méter. Első, második és harmadik beérkezőnek emléktárgy. — Zárt verseny; a budapesti korcsolyázó-egylet 17 éven aluli tagjai számára. Tét nincs.

3. Nagy sík verseny: (Record verseny) egy angol mértföld (1609 méter) a pályán négyszer körül. Első, második és harmadik beérkezőnek emléktárgy. Ezen kívül elsőnek arany érem, ha a távolságot 3 perc, 40 másodpercnél rövidebb idő alatt futja be. — Nyílt verseny. Tét 2 frt.

4. Műverseny: 2-dik rész. Szabad választás szerinti korcsolyázás 4 percnyi maximális időtartammal. Elsőnek arany érem, ha az előírt gyakorlatokat mind kifogástalanul végezte, ellenkezőleg ezüst érem. Második és harmadik emléktárgy. Nyílt verseny. Tét 1 frt.

5. Páros táncz-verseny: Keringő ütemre bármiféle tánczlépésekben 3 percnyi maximális időtartammal. Hölgy és úrból álló párok számára, a korcsolyázó közönségből a választmány által felkért 10 tagu (5 nő, 5 férfi) versenybírótság előtt. Három versenydíj hölgyeknek; három versenydíj uraknak. Jelentkezés a helyszínen, tét nélkül.

Az e programhoz csatolt „általános határozmányok“-at nem közöljük, mert a hivatalos értesítés mult számunkra elkésve küldetett be s e számunk megjelenésekor már a nevezési határidő (jan. 14-ike) letelt.

Budapesti korcsolyázó-egylet. Ennek a lány időnek csak a téli campagne-ra kényszerült választó polgártársainak örülnek legjobban. A jég sportmanek csak folyton duzzognak. Hiába készítették elő legszebb Columbusaikat és új jég uniformisaiikat. Az egyleti nagy pályán alig egy két napig korcsolyáztak. A mesterséges pályán pedig már inkább jégkásába sétáltak, még haragosabb szépeikkel. Az egylet vezetőségének valósággal sisiphusi munkát kell végezni, mert minden igyekezetét ellensúlyozza az idő. Csak egy-két napja nyílik ismét egy kis remény a tartós korcsolya-szezon.

A debreczeni korcsolyázó egylet választmánya közelebb ülést tartott, melyen K i r á l y Gyula alelnök elnökölt. Mindenekelőtt sajnós tudomásul vették, hogy B é s z l e r Lajos megválasztott elnök nagy elfoglaltsága miatt az elnökséget nem vállalta el. Az új választásig az alelnök fogja vezetni az ügyeket. Ezután kimondották, hogy a nagyerdei korcsolyapályát rendbe hozzák, ma még felöntik, úgy, hogy most már vigan folyik rajta a korcsolyázás.

A nagyváradi korcsolyázás a hóesés elrontotta, de Rátkay Józsefnek sikerült e hó 14-ikére ismét használható állapotba helyezni.

A tordai korcsolyázóegylet december 6 án tartotta évi rendes közgyűlését Simó Béla elnöklete alatt. Titkár felol-

vasta a mult év történetét, melyből látható, hogy utóbbi években az egylet fokozatos haladást tett anyagi és erkölcsi tekintetben. Utóbbi két három év alatt rohamosan növekedett a tagok száma s így több mint 200 frral növekedett az alaptőke is, noha kiadása is volt elég, több, mint azelőtt az egyletnek, beszerzvéen több apróbb, nagyobb kellékeit a modernebb izlésnek s a sport igényeknek; jelvényeket szerzett az egylet. Szaklapot is hozott magának, s a sport szellemet a korcsolyázó versenyek meghonosításával igyekezett ápolni. Költött ideiglenesen felállított menedékházra is. Egy állandóbb massív épületre tett szert a várossal kötött szerződésben. A ház a városé, de erre alkalmas terméként teljes joggal használhatja az egylet mint sajátját, mely jog 500 frrjába került ugyan, de a mely pénzzel nem fosztotta ki magát teljesen. Szóval az egylet igen tisztességes jó viseonyok között van, melynek még javulása remélhető.

Nem hagyhatjuk említés nélkül, hogy az egylet e jó viszonya sokat köszönhet Simó Béla elnök és Sándor Kálmán alelnök szorgalmas tevékenységöknek is, kik utóbbi időben álltak az egylet élén.

A régi tisztviselők most csaknem mind másoknak adták át helyöket. Iyenek említett két elnökön kívül: Fekete Lajos pénztárnok és Csegezy Lajos gazda, kiknek a közgyűlés átiratban határozta megköszönni munkásságokat.

Az egylet szerencsés választást tett most is, midőn elnöki székébe dr. Domokos Andrásban ifju tevékeny erőt emelt s melléje másodelnöknek Nagy Balázst, mely utóbbinak főleg régebbi titkári működésért határozott érdemeket tartozik az egylet tulajdonítani. — A többi tisztviselők s következők lettek: titkár Borbély György (maradt az előbbi évről), pénztárnok: Boér Dénes, gazda Wollenszky Gyula. Választmányi tagok: Dr. Domokos Antalné, Simó Béláné, Velits Károlyné, Schuszer Györgyné Jmecs Erzsiké, a Velits Ödön, Simó Béla, Sándor Kálmán, Timbus Albert, Pozsoni Antal, Br. Kemény Ákos, Vertán Sándor, Fekete Lajos, — Vig mulatságot Halifaksz uréknak!

TURISTA-SPORT

Magas a bércz....

Magas a bércz, a hó
örökön rajta van —
Fenkölt sziveknek is
örökkön jajja van.

Nem olvaszthatja nap a havat
és a bút,
A jeges ormokon nincsen vi-
rágos út.

S ha rózsapír ragyog a bérczen valahol:
A nap visszfénye az, mely akkor hal-
dokol.

S ha büszke fej fölött dicskörnek fé-
nye gyúl:
A tűz visszfénye az, a mely a szivbe
dúl!

Hamertling.

ATHLETIKA.

Görögök ökölvívása.

(Képpel).

A görög atletikának, mely ős apja volt a mai testgyakorlatoknak, egyik legfőbb része volt az ökölvívás. Mi sem a görög sem az angol ökölvívást nem tartjuk nevelési czélra alkalmasnak, s csupán felnöttek testedzésül ismerjük el. Itt is csupán történelmi adalékkul mutatjuk be a régi görög boxolásnak hiteles képét. A régi

görögök ugyanis épen úgy boxoltak, mint ma az angol s különösen amerikai professionatus boxolók, tudniillik csupasz kézzel. A box-kezttyűt, melynek puha párnája onyhit a ütést, nem ismerték. Ellenben szíjjal erősen bekötözték az öklöt és az alsó kart; de ezt sem azon szempontból tették, hogy az ütést gyengítsék, sőt ellenkezőleg, hogy az alkar masszívabb formát öltjön. Említést érdemel az is, hogy a görög athléta a vívás előtt rendszeren olajjal bekente a testét, hogy az ellenfél ökle könnyebben lecsúszszék testéről. A görög boxolást a maga eredetiségében nem ajánljuk athletáinknak és ifjainknak.

»A magyar testgyakorlók köre január 7-én diszkuldttséggel járult Gróf Csáky Albin vallás és közoktatásügyi miniszterhez megköszönni azon kegyességét, hogy a 3 éven át fennálló sportegyletnek a Markó utcai állami gymnázium tornatermét ingyen átengedte. Porzolt Gyula elnök lelkes szavakkal üdvözölte a minisztert mint a magyar testnevelés üdvös reformjának és az erők modern cultusának első bajnokát kinek nyomdokait a vezetése alatt álló fiatal sportegylet büszkeséggel fogja követni. A miniszter a küldöttséget kedvesen fogadta, és gyönyörű szavakkal jelezte, hogy országos feladatainak sikeres megoldását bizonyára csak akkor remélheti, ha a hazai sport egyletek odaadó közreműködéséről biztos lehet, a testi nevelés reform.-munkálatainál a »Magyar Testgyakorlók körét« mint hű szövetségessé tekintvén. A miniszter a küldöttség vezetőjével kezét fogván, az ügybuzgó egyletet pártfogásáról biztosította.

VADÁSZAT.

Baghy Imre lengyelpusztai birtokán január 3-án tartott vadászaton egy hajtás és 3 körben 80 nyulat és egy rókát lőttek Plachy József, Gróf Vay Dezső, Posztóczy Iván, Vincze Miklós, Andrássy József, Barthos Tivadar, Kovásznay Géza, Kovásznay Pista, Thomka Béla, Haraszthy Emil és több jó vadász. Vadászat után a szíves házigazdánál dus vadászlakoma tartott.

VELOCZIPÉDEZÉS.

A „Hunnia“ Magyar Bicycle Club február hó 1-én hétfőn a IX. kerület, kör. bakáctéri helyiségeiben zártkörű tánczestélyt rendez. A tiszta jóvedelem a létesítendő egyleti verseny-pálya tőkéjének gyarapítására fordítatik. Rendező bizottság B Jósika Kálmán elnök, Schomann Antal, Weigmann József alelnökök, Friedmann Ede titkár, Spiegel Károly ellenőr, Puch Henrik háznagy, Watterich Ödön, pénztárnok. Christian József, Déry Gyula, Fáber József, Fleischmann Márton. ifj. Fritsch Ferencz, Gemm Károly, Gmelin Ottó, Gonda Frigyes, Greiner József, Günwald Mór, Gyulai Elemér, Gvulai Aladár, Habesser Károly, Holéczy Ignác, Holló István, ifj. Jaritz Nándor, Jelfy Gyula, Knapp Zoltán, Kohn Ármin, Kósa Gyula, Kreitle Ferencz, Kurz Lipót, Krizsa Bálint, Landau Alajos, Lingel Károly, Ludwigh Gyula, Minye József Müller Dávid, Pejcsik Károly, Philip Károly, Pusch Konrad, Richter Oszkár, Rózsa Imre, Schmidt József, Schmidt Richard, Spitz Imre, Schmidtko Ferencz, Schomann Győző, Schütze Ottó, Teltau Gyula, Travnicsek János, Waczula Rezső, Wiesner Ignác, Weisz Lajos, Wujts Száva bizottsági tagok.

Ő Felsége a király legmagasabb személyes elismerése!

Minden verseny alkalmával legelső érmeikkel ki-tüntetett!

Alapított 1850. évben.

Cs. és kir. szabad. Chemiatechnikai laboratorium, hektograf-, gummiáru- és

kautschuk bélyegező-gyár

erőműtani- és véső müintézet mindennemű irodai szükségletek gyára

vegyész

TINTNER J. E.

mérnök.

A felséges kir. család több tagjának, ugyszint a legmagasabb bel- és külhoni hatóságok, előjáróságok, intézetek stb. szállítója.

Budapest, Kigyóter 2. szám. — Bécs, V. Krongasse 6, saját házában.

Porzolt Ernő

műépítész és építómester

építési irodája

Budapest, VIII. Rök Szilárd u. 4.

elvállal mindennemű építkezéseket, tervek készítését és kivitelét: palotákat, bérházakat, nyaralókat, tornacsarnokokat, csónakdákat, versenypályákat stb.

A „HERKULES“ mulattató melléklete.

PIHENŐ

A „HERKULES“ előfizetési ára a „PIHENŐ“ mulattató melléklettel együtt negyedévre 1 frt, félévre 2 frt, egész évre 4 frt. A „Pihenő“-re külön előfizetni nem lehet. Előfizetések és hirdetések a „Herkules“ kivatalába (Budapest VIII., József-körut 5.) küldendők.

A kaczér.

Álom.

Irta: Pierre Loti.

Szeretnék olyan sajátos nyelvet ismerni, a melyen le lehetne írni álmaid látományait. Ha a rendes szavakkal kísérlem meg, csak nehézkes, zavaros elbeszélést alkotok, melyen át az olvasók bizonyosan nem látnak semmit. Egyedül csak én tudom még e találmokra felhalmazott szók mögött a mérhetetlen mélységet felfedezni.

Ugy látszik, hogy még a leghosszabb álmok is csak rendkívül rövid ideig tartanak, addig a néhány futó pillanatig, míg a szellem az alvás és ébrenlét között ingadozik, de tévutra vezet gyorsaságuk, melylyel változatos csodák egymást követik; miután annyit láttunk, azt hisszük, hogy egész éjjel álmodtunk, pedig az álom alig tartott egy perczig.

* * *

A látomány, melyet el akarok beszélni, a valóságban talán nem tartott pár pillanatnál tovább, mert még álomban is nagyon rövidnek tetszett.

Az első kép megszakításokkal, kétszer-háromszor nyert világítást, mintha egy transparent mögött kis időközökben egy lámpa világa fellobbanna.

Először egy bizonytalan, elnyuló fény vonja magára figyelmemet az álom küszöbén, míg szellemem az éjből s a nem-létből kibontakozik.

Azután a világosság napsugárrá válik, mely a nyitott ablakon özönlik be, s elnyulik a padozaton. Ugyanakkor felizgatott figyelmem egyszerre nyugtalanná lesz; valami bizonytalan, ismeretlen visszaemlékezés, valami sejtelemnek gyors, villámszerű előérzete zavarja fel lelkemet egész mélyéig.

Minden tisztább kezd lenni: ez a lemenő nap sugara, mely egy kertre nyíló ablakon jön be: — egy délvidéki kert, melyet ismertem, a nélkül, hogy valaha láttam volna. A padozatra vetett fénylő világosságba egy növény árnyéka vetődik kívülről s könnyedén inog, — egy banán árnyéka.

Most már az aránylag sötétebb részletek is megvilágosodnak — a félhomályban a tárgyak körvonalai tisztán kiemelkednek, — s én mindezt kimondhatatlan borzalommal látom.

Pedig minden rendkívül egyszerű; egy kis fából épült ház szobája valamelyik gyarmaton, szalmabutorával. Egy asztalkán a XV. Lajos korából való óra áll, melynek ingája alig észrevehetően mozog. De mindezt már láttam valahol és tudom, hogy képtelen vagyok visszaemlékezni rá: hol? Emlékezetem aggódva vergődik ez eléje kifeszített sötét fátyol megett, mely megakadályozza, hogy pillantásom az ismeretlen, mély homályba behatolhasson.

Igen, este van, és ez a lenyugvó nap aranyos sugara; a XV. Lajos

korabeli óra mutatója hatot mutat. . . Hat óra, de az örökkévalóság örvényébe örökre elsüllyedt, melyik nap hatodik órája, melyik távoli, eltűnt év estéje?

A székek is olyan régi divatuk. Az egyikre egy széles, fehér szalmakalap van dobva, milyen több mint száz évvel ezelőtt volt divatos. Szemeim megakadnak rajta, s a megmagyarázhatatlan borzalom még jobban erőt vesz rajtam. . . A világosság mindjobban hanyatlík, csak a közönséges álmok zavaros homálya marad. . . Nem értem, nem tudom miként, de értem, hogy valamikor otthon voltam e házban és belső életében, a régi gyarmatok elhagyatott melankolikus életében, mikor a távollátás nagyobb, a tengerek ismeretlenebbek voltak.

És mialatt ezt a női kalapot nézem, mely lassankint mindjobban elvész a szürke esthomályban a többi tárgyakkal együtt, egy visszaemlékezésem támad, mely nem a sajátom, nem kelhetett saját agyamban: „Tehát ő már hazajött.“

És csakugyan ő belépett be mögöttem, a nélkül hogy meghallottam volna lépteit; ő volt, ki a szoba mélyében megállt, hova nem hatott el a nap visszfénye; ő volt, e bizonytalan megjelenés, mint szürke árnyékre sötét színekkel rajzolt vázlat.

Ő volt; fiatal kréolnő, hajdon fővel, melyen sötét hajfürtjei ó-divatu módon göndörödtek; szép ragyogó szemeivel, mintha beszélni akart volna, arcán a megható zavar és gyermekes nyíltság vegyülékével; talán nem tökéletes szépség, de a tökéletes báj. . . és végre is ő volt! — ez a szó, melyet önmagában is oly kimondhatatlan édes kiejteni; ez a szó, mely abban az értelemben a hogy én éreztem, magában foglalja az életet, a kifejthetlent, a végtelent.

Ha azt mondanám, hogy megismertem, nagyon közönséges és gyenge kifejezést használnék; sokkal több volt ez; egész lényem, ismeretlen mély erőből hajtva, feléje rohant, de ez a mozdulat oly nehéz, oly borzasztóan elnyomott volt, mintha valaki lehetetlen erőfeszítéssel saját életét, saját lélegzetét akarná visszakapni miután éveket és éveket töltött egy koporsó födele alatt.

* * *

Rendesen, ha nagyon erős érzelmek jelentkeznek az álomban, elszakadnak finom szálai, mindennek vége — felébredünk. Az eltépett fátyol még egy pillanatig lebeg, s aztán annál hamarabb eltűnik, minél jobban igyekszik szellemünk visszatartani; — eltűnik, mint egy széttépett pókháló, melyet a szél elvisz az utólérhetetlen messzeségbe, s hiába futunk utána.

De nem, ez egyszer nem ébredtem

fel, és az álom mindjobban elhalavá nyodva, elhaló lassuságból folyt tovább.

Egy perczig egymás előtt állva maradtunk mozdulatlanul, valamely sötét tehetetlenség befolyása, hevesen visszatérő emlékeink nyomása alatt; hangunk elakadt, csaknem gondolat nélkül tekingettünk bizonytalan árnyakként egymás szemébe, meglepetten, édes borzalommal. . . Aztán szemeink elhomályosodtak, még bizonytalanabb alakokká váltunk, kik önkénytelenül jelentéktelen dolgokkal bibelődnek. A világosság mindig jobban hanyatlott, már alig lehetett látni. . . Ő kiment és én követtem egy nagy, fehérre meszelt szobába, melyen alig volt néhány egyszerű butor — mint a kivándorlók lakásaiban rendszeren.

Egy másik asszony, egy másik árnyalak kreol öltözetben várt reánk, — öregebb volt s erre is azonnal ráismertem: hasonlított hozzá, — az anya volt; — felemelkedett beléptünkre, s mind a hárman kimentünk, a nélkül, hogy megegyeztünk volna, mintha régi szokásnak engedelmesséknél.

Istenem, mennyi szó, mennyi mondat kell, hogy nagy nehezen kifejezhessem azt, mi zaj és időzés nélkül ment végbe, ez árnszerű, áttetsző alakok közt, kik élet nélkül mozogtak folyton növekvő sötétségben, mely szintelenebb s zavarosabb volt mint az éjszakáé.

Mindhárman kimentünk a szürkületben egy szomorú, nagyon szomorú utcácskára, melyet alacsony házak szegélyeztek, nagy fáktól árnyékolva; a távolban a tengert lehetett sejteni bizonytalanul; a hazátlanságot, a száműzöttséget csak Martinigul vagy Reunion utczáinak lakói érezhették így, az elmult századokban, de hiányzott a való élénk világítása. Mindent abban a félhomályban láttunk, a melyben a halottak laknak. Nagy madarak kerengtek az ólomszínű ég alatt; daczára a sötétségnek, tudtam, hogy csak a naplementét követő óra az, melyben elég világos szokott lenni; tudtam, hogy a folyton sűrűsödő homályban, mely nem az éjet jelezte, rendes esteli sétánkat tettük.

De a benyomások mindjobban elhalványodtak; a két asszony láthatatlanná vált, csak éreztem, mintha két könnyű, gyöngéd árny lebegne mellettem. . . Aztán semmi több, minden eltűnt a valódi alvás sötét éjében.

* * *

Soká aludtam ez álom után, — egy vagy két óráig talán. Felébredésnél, gondolataim visszatérésevel, az első visszaemlékezéssel, azt a sajátos belső megrendülést éreztem, mely hirtelen felrezzenti az embert, s az álmittas szemeket kitérít kényszeríti.

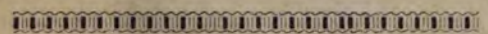
Emlékemben legelőször azt a pillanatot fedeztem fel, mely legmélyebb benyomást tett reám, mikor legelőször

megláttam nagy kalapját a székre dobva, mikor legelőször gondoltam rá, s ő hátam megett megjelent. Azután lassankint visszaemlékeztem a többire is; a jól ismert szobának részleteire, az idős asszonyra, s a magános utcán tett sétánkra. . . Hol láttam és szerettem én ezeket valaha? Gyorsan, aggodalmasan, nyugtalan szomorúsággal keresgéltem multamban, hiszen bizonyosan meg kell találnom emlékeimben! De nem, — sehol semmi, — saját életemben nincs hasonló esemény.

Az emberi agy tele van számtalan emlékekkel, rendetlenül felhalmozva, mint összekuszált selyemszálak. Ezer és ezer van a sötétségben elrejtve, honnan soha sem fognak kibontakozni; a titokzatos kéz, mely vezeti s néha visszatéríti őket, gyakran a legérthetlenebbet hozza elő a világosságra, a megnyugvás azon időszaka alatt, mely megelőzi vagy követi az alvást. Az, a melyiket most elbeszéltem, soha többé nem fog talán visszatérni, sőt ha valaha újra látnám álmomat, nem tudnék meg többet sem az asszonyról, sem erről a helyről, mert nincs több reájuk vonatkozó emlék agyamban; ez volt egy megszakított fonal utolsó maradványa, mely ott végződik hol álmom. A kezdet és a folytatás más agyban élt, mely talán már régen visszatért a porba.

Elődeim között voltak tengerészek, kiknek életét és kalandjaikat alig ismerem; bizonyosan, valahol, a gyarmatok valamelyik ismeretlen temetőjében ott fekszenek a fehér szalmakalapos, fekete fürtű asszony csontjai; szemének varázsa, melylyel valamelyik ismeretlen elődömet elbűvölte, oly hatalmas volt, hogy egy utolsó titokzatos visszfényt még reám vetett. Egész nap róla gondolkoztam, s oly sajátságos szomorúság vett erőt rajtam.

Fordította: *Rita.*

Lányomok a hóban.

Pénzes István uram napjában mítse költ. Pedig volna miből, bár nem is örökölt, De egész éltébe annyit szedett össze, Hogy eligazodni alig tud már közte.

Tele van is minden; nagy a kincses láda, — Emberi szem soha kinyitva nem látja; Néha elgondolja: ugyan, ez a hajlék Kire fog szállani, ha egyszer meghalnék?

Könyezni nem tudott, vigadni nem szokott, Nem becsült semmit csak a pénzt és birtokot; Nem szánt soha senkit, de nem is szeretett, S gunyosan nézett el a szenvedők felett.

Hanem egyszer, éppen mikor egy özvegyet Megfosztva mindentől, házából kivetett S zokogva sirt, oh és vele egy kis lányka, Érzé, hogy a kicsit egy kicsit megszánta.

Nem is tudta eddig, hogy a szív érez is, S nem birt szólalni, bár akarta kétszer is; Nézte, hogy a kis lány kiér az utcára S hideg hóban furdik meztelen lábazára.

Visszahívja! — — „Eh! — s a vállán egyet rántott,

Máskor könyörülő lennék tán irántok; Azt mondanák: im a házát elperelte, S most visszaadja, mert vádolja a lelke,

Azután mint akit névtelen vágy kerget, Bejárta az avart, a lombtalan berket, S úgy alkonyattájban kifáradtan ére, Hol, kincsei várták, háza küszöbére.

Megágyalt, lefeküdt a kincses ládára. — Mäsként kinyithatnák, ámbár le volt zárva; S lehunyna a szemét fél alva, fél ébren Valakit vél látni a sötétlő éjben.

Fel-ül, gondolkodik; látja, tisztán látja, Beteges anyjával a könyező lányka; Csillogó könnyek a lenvirág-kék szemben, — Világot gyújt, s a két alak tova lebben.

Reszketve teszi meg a pár-lépés utat A nagy óráig, mely tizenkettőt mutat; Nézi, jobban nézi, — „ugy van, tisztán látok, Fehér czimlapjáról eltűntek a számok.“

Csak a tizenkettő látszik haloványan S alatta beírva egy papir-foszlány van, A betűk beszélnek, minden sor megszólal: „Istmered az írást? — Állj szembe a holttal!

E ház telekestül az enyém volt régen S elesküdted tőlem rokonság fejében, Engem a bubánat halálba üldözött, — Légy boldog, soká élj itt e falak között!“

Nagyon jól emlékszik írásra, íróra, „Ah beh régen történt!“ s útni kezd az óra, Hangja a reszkető, fájó szív verése S mintha minden ütés egy-egy sebet vésne!

Érzi, hangosan üt tized, tizenkettőt, Verése mind fájóbb, hangja megdöbbsentőbb; Azután üt tovább, százat és ezeret, S a vádoló szívnek szóharca megered.

Miben a homály közt a fény olyan kevés S helyesnek tűnik fel az eszmetévedés, A lángba borult vér s a téveteg lélek Egyszerre tombolnak, egyszerre beszélnek.

Majd egy kis időre világosság gyuladt, — — Halavány alkok lengik át a multat, Kik szavait, tettét egykor megsiratták S ezeket kérlelve éri a viradtát.

Konosan a házból, udvarát bejárja S akaratlan téved a havas utcára; Az oly idegennek, oly kihaltnak teszik, Zizegő palástban, hólepelben fekszik.

Fájóan felsohajt: „igen, igen, hó van!“ Aztán vissza fordul: „lányomok a hóban!“ A saját léptei . . . „Meztelen kis lábak, Ugyan ki lehet, ki ilyenkor itt járhat?“

Lehajlik; és a hó a kis lábujakat Oly tisztán mutatja s nyomukban vérfakadt; Megyen a lányomom egy nap úgy mint másnap S könnyei az arczán mély redőket ásnak. —

— — Tavaszi nap elviszi a havat, De a merre jár-kél, leplével ott marad; S utjában mindenütt lányomok a hóban, Eltűnve előle, — hol a koporsó van!

Kötaí Lajos.

K. I. emlékkönyvébe.

Ledér pillangó a bérelt vágy, Hamar lát és hamar feled. Sokszor tovább emlékezik rád, Ki hón sovárgva egyszer meglát, S aztán — nem is szólhat veled . . .

Várda János.

A pápaszem.

102

Írta: Kemenczky Kálmán.

Az emberi test egész szervezetének egyik legfontosabb és minden esetre legnehezebben nélkülözhető része: a szem, vagyis az a szerv, melyben, mint valami tükörben, a látható világ élő és élettelen lényei és tárgyai természetes mivoltukban visszatükröződnek, lerajzolódnak.

A látás szervének részint öröklött, részint valamely betegség folytán keletkezett, részint pedig és leginkább az életkorral beálló gyengesége oly eszköz feltalálására és használására ösztönözte az embereket, mely a szemnek mesterséges uton erőt kölcsönözzön és megfogyatkozott látóképességét helyre pótolja.

Ez a becses eszköz: a szemüveg vagy pápaszem, melynek használata manapság már annyira el van terjedve világszerte, maga a tárgy oly közönséges és olcsó árucikké vált, hogy az emberek szinte felednek immár annak érdemleges becset tulajdonítani, kivéve talán azokat, a kik nélküle szemök csekély látóképességével éppenséggel nem boldogulnának.

Nem érdektelen nyomozni: meddig vihetjük a multba vissza a tulajdonképeni szemüveg első használatának idejét, és kik voltak, a kik annak megbecsülhetetlen jótéteményét legelsőek élvezték.

A szemüveg kora, mint annyi sok más igen hasznos és geniális találmányé, alig határozható meg egész pontossággal. Ha a régi assyr ék-iratok számos maradványait sorjában vizsgálat alá vesszük, arra a gondolatra kell jönnünk, hogy a homályos ókor ama népei a mi pápaszemünkhöz és nagyítóüvegeünkhöz hasonló eszközökkel már bírtak volt. Mert ezeket az ékiratokat nemcsak a magas, kemény sziklákon találják látható és olvasható jelekben bevésve, hanem a legfinomabban kiégetett, puhább agyagtáblákon is mikroskopi csinnal és pontossággal, úgy hogy azok általunk csakis erős nagyítóüveg segítségével fejthetők meg. Mennyivel nagyobb szüksége volt valamely látástámogató segédeszközre ama művész szemének, a ki ezeket az ékecskéket a puha agyagba belerajzolta!

És mégis egyéb biztosabb tudósítások alapján kell itéletet mondanunk ezen assyrbeliek domboru üvegkösörülésének ismeretére nézve. Hogy mivel fegyverezték föl és erősítették meg szemüket az assyrbeliek: ez olyan rejtvény, mely maig sincs megfejtve. Azt a véleményt azonban, hogy önekik kevésbbé volt fölfegyverzésre szükségök, a történelem fonalán helyre kell igazítanunk, még akkor is, ha megengedjük, hogy a hajdankor nemzedékeinek a szemei sokkal jobbak voltak volna is a mieinknél.

Rómea és Julia.

Már a mózesi hagyomány-levelekből tudjuk, hogy Izsák atyja oly gyengélátású és süket volt, hogy a saját édes fiait sem tudta megkülönböztetni, mikor ágya előtt térdeltek. S ha ugyancsak a hagyományok különösen kiemelik, hogy Mózes magas életkora dacára is még szemevilágát javában használta: akkor ezek a körülmények egyenesen föltételezik azt, hogy a gyengélátás és rövidlátás, mint az öregségnek egyik általános és természetes fogyatkozása, már abban az erőteljesebbnek vélt korban is megvolt, s hogy akkor sem volt szabály kivétel nélkül.

A legegyszerűbb segédeszközök a látás fogyatkozásaiban szenvedő szemeknek kétségkívül az volt, hogy egészséges látású lények szeméit fordították a saját hasznukra, mely lények hol az emberek, hol pedig az állatok sorából kerültek ki. A félig világtalan görög énekes Tyrtäus, szamarának két ép szemére bizta magát. A csepegőszemű

vergődött férfi, a ki a bajor Agilolfinger hercegi nemzetségből származott, és a ki korábban regensburgi püspökké lett, de Bonifácus által elmozdítván állásáról, Salzburgban a Szt.-Márton kolostorban könyvek másolatásával tengette nyomoruságos életét: egyik általa készített pergamen-kézirat végén ezt a megjegyzést teszi: „En Wiktrep, vétkeim dacára is öreg püspök, 90 éves vagy még több, irtam ezt a sok testi szenvedés közepett és szemeim növekvő gyengesége mellett.“ Ennek az egykor Regensburgban a Szt.-Emmeron kolostorában őrzött kéziratnak a vonásai, a vallomásnak megfelelőleg, alig olvashatók.

A szemüveg legelső nyomát a tizedik században Fridegód által leirt yorki Wilfrid korában vélik feltalálhatni, a hol az mondatik, hogy „ennek az iratnak az utólja a beryllum használata következtében lett tiszta.“ E szavak értelme ha nem is egészen világos,

nek éppenséggel nem irigylendő dicsőséget. Ők azok, a kik leghamarabb kötöttek vele szükségképpen ösmeretséget és idő mlntával a pápaszem viselése iránt való nagy hajlandóság szükség nélkül is mindjobban fokozódott; sőt az újabb időben egyik jellemző vonásukká vált, egy másik szintén elengedhetetlen kellékekkel egyetemben, hogy ma már nem is tudnak németet, kiváltképen pedig német tudóst, pápaszem és tubákos pikszis nélkül képzelni.

Hanem hát mint minden ujkeletű találmánynak, ugy a szemüvegnek a használata is csak lassacskán terjedhetett el a rövidlátású és gyengeszemű halandók között, s kezdetben nagybecsű különlegességet láttak benne mindazok, a kik azt maguknak megszerezhették.

Hogy a szemüveg mily ritka tünevény és egy-egy város pénzügyi számadásában is mennyire fontos szerepet játszó dolog volt: mutatja többi közt

Morimoto a híres japáni arcfintorító; természetes, nevető, síró és vén banya-arczczal.

latin költő Horác, egy irnokot meg egy felolvasót tartott magánál irodalmi munkálkodása közepett. Midőn később az irodalmi termékek tömérdek számra fölszaporodtak, Origenes templomatyja hét gyorsíró foglalkozott házában, a kiknek a tolluk alá diktálta sebes patakként csörgedező eszméit; azon kívül tartott még több szépírónt, a kik a kész szellemi termékeket a megejtett javítás után tisztára leirták, s ily módon ő szeméinek növekedő gyengesége mellett is még egyformán termékeny maradhatott.

Annál meghatöbb azután a közép-korban azoknak a panaszuk, a kiknek nem volt módjukban az ilyen költséges segítőerők megszerzése és alkalmazása, s a kik ellenállhatatlan kedvtelésből forgatták a tollat, vagy — a mi még sajnosabb — szükségből éltek az írás mesterségének.

Igy 754-ben bizonyos Wikterp nevű, az egyházi téren magas állásra

belőle mindazonáltal annyi mégis kivethető, hogy ebben a korban már használtak volt olyan eszközt, a mely a szem látásának erősbitését célozta.

A tizennegyedik században élt olasz költő Petrarca az első, a ki már világosabban szól erre vonatkozólag. Ugyanis egyszerű kifejezést ad ebbeli kénytelen gondoskodásának, hogy „valamely szemerősítő eszközhöz kell folyamodnia, hogy megromlott szemevilágának lejtős utjáról visszatérhessen“. — 1387-ben végre egy német egyházi-beszéd kéziratában ezekre a szemüveg használását elég világosan bizonyító szavakra akadunk: — „daz ich phaff Albrecht, genannt der Kolbe, han diz buoch geschriben mit grossen unstaten und durch ain spiegel, do ich 66 jar alt waz“. De majdnem egy egész századig tartott, míg a szemüveg általánosabb elterjedést vívott ki magának.

Egyenesen a jó németeknek kell átengednünk a pápaszem korai viselésé-

Nürnberg példája. 1482-ben ugyanis, midőn az egykori római szent birodalom német nemzetének szomorú állapotai a legélesebb szem előtt sem látszottak többé világosaknak; midőn a német birodalom reformját az első birodalmi adó behozatala által a „köz-fillér“ nevezet alatt igyekeztek előkészíteni, de a melynél oly igazságtalanul jártak el, hogy csaknem az egész terhet egyedül a városok viselték és nevezetesen Nürnberg városa kapta a birodalmi teher oroslán részét: a tanács számlajegyzékeiben 5 darab „szemtükör“ beszerzését találjuk egyszerre számadásba véve. Ezen a község tulajdonát képező első öt szemüveg használására a tanácsteremben, a hol azok sok értékes tárgyak között őriztetek, sokszor nyílt alkalom, s a hol az ülések folyama alatt gyakorta megtisztogatták azokat, habár utat és módot nem is tudtak mutatni az adó leszállítására nézve.

Ne menj Barassóba!

Rajz a székely népeletről

Hijába mondta apja, hijába az anyja: ne menj Barassóba! rossz lesz ott a véged. . . A jó szó nem fogott rajta, elment. Még a nap föl se ragyogott az égen, Máté Áron bekocogtatott a Gergő Ferencz ablakán: készen vagy-e Julis? kapu előtt a szekér.

Gergő Julis felvette czók-mókját a tulipános ládáról, karjába öltötte. Aztán vigan, megindulás nélkül nyújtotta kezét vén apjának: Isten áldja meg apó.

— Gondold meg jól fiam. . .

— Isten áldja meg kiedet is anyó!

— Maradj itthon fiam. . . ne menj Barassóba. Lám itthon is találnál szolgálatot. . . Ott van Huszár uram, ott van a Benkő uram tisztos háza. . . Nem felejtenél el aratást, kapálást, szövést. . . Óh te Julis! . . . S hát nekünk ki lesz támaszunk vénségünkre? . . .

— Küldök én majd pénzt eleget! — felelt a leány daczosan, s még egy utolsó pillantást vetett a rézrámás tükörbe.

— Hé Julis, hé! a leányok nem várhatnak!

— Megyek már Áron bá'

Gergő Julisnak egy szempillantásra ott termett az ernyős szekéren, a többi lányok közt. Egyiknek sem volt valami virágos jó kedve. Látszott rajtuk, hogy jobb szívvvel szeretnének itthon maradni, azon a határon dolgozni, hol annyiszor versenyt daloltak a zengő madarakkal. Eljárni a fonókba, a hová legények is járnak. Azok a legények, kik közül minden leánynak akad egy, ki az elejtett orsót — csókért visszaadja. Csak Gergő Julisnak nem fáj a szíve, mikor Máté Áron közéje vágott a Deresnek meg a Fecskének. Azt sem vette észre, hogy az az öreg asszony egyre a szeméit törli gyapot kötényével, az a tetyetutyi öreg ember meg leveszi kalapját s úgy köszöntget utánok.

Máté Áronnak se tetszik a Julis magaviselete. Lám a többi vászoncelédet alig vala annyi lelke s istene, hogy kifejtgesse az ölelő karokból. . . ez a leány meg ihog-vihog, nem találja helyét. Nem is lesz ennek jó vége. . . szép a leány, sokat tart magára, lesz is kezefogója. . . Gyi Deres, Fecske nye!

*

— Menjen el kied, nézze meg azt a lányt. Zabarátáskor esztendeje lesz, hogy elment, azóta hirt sem adott magáról. Egyetlenben egyszer sem „tisztelt“, pedig lett volna kitől. . .

— Háládatlan teremtés. . . — dünynyögi az öreg Gergő Ferencz.

— Azért csak a mi gyermekünk. Ha szégyen éri, minket ér, ha betegség, nekünk is fáj. Menjen be kied, most van jó alkalom. Elmennék csak „tehet-

ség volna bennem. Minden leányt meglátogat anyja vagy apja, visz neki ünnepi kalácsot husvétra, s róla sem feledkezhetünk meg.

— Pedig nem érdemli meg. . . dünynyögé az öreg, hanem. . . jól van, jól van. . . elmegyek. . . el. . .

Jó öreg délután volt, midőn husvét másodnapján Máté Áron bedöcögött Barassóba, egy ernyőalja asszony s férfinépséggel. A felhőtlen égről vidám nap mosolygott le s az ünneplők tarkabarka serege belepte a város utczáit s a sétat helyeket. Gergő Ferencz uram, a mint a szekér megállapodott a várkapu előtti téren, elindult a rengeteg nagy városban. Hóna alatt vitte a husvétit kalácsot, egy pár piros tojást, — inkább volt biz a fakó, de hát „hazai!“ — s dobogó szívvel haladt egyik utczából a másba.

Még a nap bekukucsált a várkapu alatt, mikor a vén Gergő felcsoszogott a második emeletre. Itt van a Julis szolgálatba. Bekopogtat az ajtón emberségesen. Egy vézna, külömben tisztos szász asszonyság fogadja.

— Julie? Julie nincsen van itthon, Julie egy rossz lány meg van. Eleresztettem egy óra, oda van 4 óra. . .

— Hát hol lehetne megtalálni, instálom alásan.

— Hol! megmondok én magának minjár. Ott a spaczir placzon, ott spaczirozik a strázsamester szeretőjével.

Az öreg Gergő Ferencz bódultan fordult ki az üvegajtón. Mikor az utcára letalált, akkor is csak az zugott fejében, hogy: ott a spaczirplaczon, ott spaczirozik a strázsamester szeretőjével. . .

Jaj ha még ma megtalálhatná! együtt! Hogy fogná meg karon, elhurcolná hajánál fogvást a Máté Áron szekereig, rákötözné, ha szépen nem engedné, haza vinné. . .

De ni, ni! Mit látnak öreg szemei! Amott jön egy strázsamester nagy hetykén, karján egy czifra tunikás leány. Szőke haja egy csomóba tekerve, fején széles florenti kalap csinált virágokkal körülakva, s a széles veres pántlika úgy meglebeg a szélben utána. . . Lában „hasított“ czipellő, messziről piroslik piros istrimíje. . . Jaj! mi lett belőle! . . .

Még csak egy lépés van köztük. A szép leány megrettenve fordítja félre fejét.

— Hé leány, hé!

A leány nem hallja.

— Hé Julis, hé!

Julis nem hallja. Már két lépésre el is haladtak az öreg mellett.

— Nem akart észrevenni. . . dünynyögi elfojtott, keserű hangon. Aztán mint a sebes gondolat, utána irámlik, megragadja karján a kényesen lépkedő leányt.

— Jesszus Mária!

És ha az akkori virágzó birodalmi városoknak a szemüveg eme kettős értelmére már szükségük volt: hát ne csodálkozzunk rajta, hogy ugyanaz a szükséglet a kolostorokban is azonnal előtérbe tolt. A tegernsee-i gazdag benedekrendű kolostor járt legelő. Az 1492-iki év számvetésében 14 dénár is szerepelt ott két szemüvegért, mint kiadás. De csakhamar egy következőben fontos lépéssel tovább mentek. Mert az idáig említett szemüvegek mind agg-gyöngye szemek, tehát gyöngelátás számára valának szerkesztve. A tegernsee-i barátok között azonban rövidlátó fiatal férfiak is voltak. És alig hogy feltalálták a domboru köszörülés mesterségét, a kolostorban 1493-ban máris „74 denare pro octo pibus oculariorum juvenum“, vagyis: „74 dinár nyolcz pár szemüvegért fiatal emberek számára“ ment a számadásba.

A pápaszem a barátok közt nagy tetszésre talált. Nemsokára az egész kolostor szemüveget akart viselni, vagy kellett vagy nem. A kinek jó volt a szeme, az is ráfogta, hogy nem lát, csak hogy az orrára pápaszemet bigyeszthessen. Pápaszemlázban szenvedt a kolostor örege, ifja: amazok szükségből, emezek tetszelgési vágyból. 1500-ban a kolostor sóhajtozó gazdájának már nem is dénárokat, hanem sillingeket kellett fizetni szemüvegekért. A Diessener-testvérek sem akartak — természetesen — hátramaradni társaiktól, s hogy valami különlegesnek jussanak birtokába és ezáltal is jelezzék egyszersmind finom izlésöket és uri származásukat: a szemüvegeket értékes és diszes tokokba helyezték, miként az ottani kolostori számadás 1499-ről mutatja, melyben 65¹/₂ dénárnyi kiadás „pro speculis et fuderat“ vagyis: „szemüvegekért és azok tokjaiért“ czimmel szerepel.

Ettől az időtől fogva a pápaszem viselése gyors elterjedésnek indult a szélrózsa minden irányában, főleg a kolostorokban. Minden bírása képezte a csöndes falak közt a semmit-tevés vánkosán nyugvó, vagy a kolostor kertjének tekervényes utjain sétálva ábrándozó szerzetesnek becses kincsét és büszkeségét, s a ki magát urnak vagy tudósnak képzelte, annak orráról a szemüveg sohasem maradhatott el.

Sárga levél . . .

Sárga levél, a zöld lombos fán,
Mondd: mi hervasztott el ily korán?
Fény s harmat tán nem jutott neked?
Azért vagy-e oly sáppadt, beteg?

— Kérdem a fa hervadt levelét.
Ó — remegve — suttogott ekkép:
Es te ifjú mért vagy halovány
S csüggeteg — a lányka oldalán . . . ?

Biró Pál.

— Megboldogult öreg? — kiáltá rá meglepetve a strázsamester.

Az öreg nem hall nem lát.

— Hát nem ismersz apádra!?

— Jesszus Maria, ez az ember boldond! Az én apám! Ilyen bocskoros, harisnyás ember! Piha!

— Ne tagadd Julis, ez a te apád! — kiált közbe hirtelen egy váratlan hang.

Máté Áron volt. Gergő Julis szédülten kap fejéhez, reszket mint a nyárfa levél. Piros pozsgás arcza fehér lesz, mint a gyócsé. Csak kifordul a strázsamester karjából, reszkető lábait futásra szedi, s eltűnik egy mellék-utczában.

— Verjen meg az Isten! ordítja utána öreg Gergő Ferencz s csak elterül a faszteren mint a kit fejbe vágta bunkós bottal, balta fokával.

— Tudtam, hogy az lesz a vége, — dörmögé Máté Áron, s fölsegíté a fél ajult öreget.

— Hanem azért helyre lány a Julis! jegyzé meg magában a strázsamester s a virginia füstje mellett hetykén tovább sétált.

*

Pünkösöd másodnapján minden leánynak vittek puha kalácsot Barassóba, csak Gergő Julisnak nem. Azok a gondos anyai kezek már nem vetnek több kalácskészítőt a sütőbe . . . Talán már enyészetnek is indultak. Öreg Gergő Ferencz egyedül üli meg Pünkösöd szent ünnepét — árpakenyér mellett. Máté Áron se koczog be az ablakon: hogy mit izen Julisnak? Azt nem köszönné meg, a mit ő izenne. Anyját megölte rossz hire . . . neki megszerzett sirig tartó keserves bánatot . . . Nyomorba hagyta, az se lesz, ki szemét befogja.

Hanem mikor visszajött Barassóból, mégis bekocogott ablakán a jó Máté Áron. Öreg Gergő Ferencz ott ült a göcz alatt . . . bocskorát kötöztette.

— Itthon van-e Ferencz bá'?

— Mi a' hé?

— Julis meghót az ispotájba, — rossz nyavályába . . . De azért ne busuljon kied! Jobb vót úgy . . . Öreg Gergő Ferencz szavát se halotta, azt sem mondá a hirmondónak: jól van jól! nem, — egy fia szó ki nem jött ajkán.

— Tán biz a guta ütötte meg? — gondolá Máté Áron. Jobban benézett az ablakon. Öreg Gergő Ferencz csak tovább kötöztette bocskorát s közbe-közbe mintha el-elhuzta volna szemén a zekeujját . . .

— Isten ucsegén, megsiratta azt a rossz teremtést; — bizonyitgatá Máté Áron a falubelieknek.

Huszár E.

Finale.

Ha még csak kerül boldog óra,
Ha állhatok veled pár szóra
Vigalmak parkettjén,
A te szemednek csoda-fénye,
Szemöldöködnek bűvössége
Derű éitem egén.

Mentől tovább bámullak téged,
A kin engem csak jobban éget
S szívem reménytelen,
Mért leltem megváltásom benned,
Ha a sors irgalmatlan enged
Elveszni szűntelen.

S ha jön a féltett násznak napja,
Melynek fényét az óra adja,
Kéblén virág fakad:
Egy másik utca kocsi-sorja
Egy ifju gyászmenetét hordja —
Virág itt is akad.

Zelei Imre.

Egy ideges ember.

— Önvallomás. —

Irta: G a b á n y i Árpád.

Azt mondják, hogy ideges ember vagyok. No hát ez nem igaz. A legnagyobb türelemmel viseltem minden iránt, a mi sérthetne. Épém annyi sincs mint egy kis galambnak. Házsártoskodni nem szoktam soha senkivel. Egy hangos szó nem röppen el ajkaimról, nem bántok senkit, nem pörölkök — kivéve ha rá kényszerítenek.

Azt pedig megteszik! Oh meg! . . . Drágalatos embertársaim éppen úgy, mint a nyomorult érzéketlen tárgyak, melyek körülvesznek. Oh ezek az érzéketlen tárgyak!! . . . Hogy tudják ezek az embert vérig bosszantani, s az ember majd szétesattan a dühtől, mert nem állhat rajtuk bosszút. No kérem, ne menjünk tovább! — Itt van ez a toll kezemben, melyel e sorokat írom, — harmadszorra szakítja föl a papírost, és már két malaczt csináltam!! Tessék! . . . Aztán ne legyen az ember ideges!

De hát vegyük higgadtan a dolgot, és menjünk sorjába. Leírok életemből körülbelül 24 órát. Lássák; hallják: aztán ítéljék meg; hogy ideges vagyok-e vagy sem?

Reggel 6 óra felé iszonyu harsonázás és dörömbölés ver fel legédesebb álmomból. Felriadok! Mi ez? Mi történt? Lassan eszmélek; végre megtudom, hogy a katonák gyakorlatra mennek, s éppen ablakaim alatt trombitálnak és dobolnak. No már kérem szeretettel, hát mi közöm van nekem ahhoz, hogy a katonák gyakorlatra mennek? . . . Mi szükség ezt nekem tudni? . . . Van a föld kerekén egyetlen egy lénynek abból haszna, hogy engem fölverték, hogy nem aludtam ki

magamat, hogy egész nap ásítózni fogok és dörgölöm az orromat, mintha kiakarnám radirozni az arczom közepéből? . . . Tessék rá megfelelni. Nincs igazam? . . . De hát én ideges ember vagyok! . . .

Menjünk tovább.

A cseléd behozta a hírlapot. Elakarom olvasni. Kinyujtom kezemet a gyufa után, hogy gyertyát gyujtsak. Amint oda dörzsölöm az első szálat — eltörik, a másiknak lepattan a feje, a harmadik lobbót vet, de tüstént kialszik és így tovább, különféle variációban, a negyedik, ötödik, hatodik — ne adj Isten, hogy megbírnám gyujtani a gyertyát! . . . Mi a hivatása egy ilyen nyomorult gyufának? Nem az, hogy meggyuljon és számomra világosságot gerjessen? . . . Es ha én teljesítem kötelességemet, hát nem tudja egy olyan hitvány semmiség és megcselekedni azt — a miért teremtve van? . . . Nincs igazam? . . . De hát én ideges ember vagyok! . . .

Végre látok. Szeretnék olvasni. Az ám, de az ujság nincs fölívágyva. Megnyalom a tenyeremet és fölakarván vágni; természetesen kettérepeszttem az egész lapot! . . . No már most tessék olvasni! . . .

Fölkelek. Mosakodom. A szappan kicsuszlik a kezemből és én képtelen vagyok szappanos arczczal, nedves kezekkel lehajolva keresgélni minden butodarab alatt a fürdőszobában. E közben jól meghülök, náthát kapok és tüszkölök, mint egy eszeveszett. . . . De hát én ideges ember vagyok! . . .

Öltözködünk! Igen ám, ha a gallér meg a nyakravaló nem keserítene el az ember életét! Az egyik folyvást kigombolódik, a másikkal jól megszurom az ujjamat.

A teremtés koronája az ember, kénytelen hódolni az ilyen rongyok szeszélyének! . . .

Menjünk tovább. A reggeli kávé hideg és keserű. A cukor éppen ma fogyott el. — Ördög vigye! Csak hamar el hazulról. Künn vagyok az utcán. Ne neked! Sajátságos az, hogy valahányszor kiteszem lábomat a kapun, éppen akkor öntözik az utcákat. Mint ha csak kiválasztanak a kedvező pillanatot. S mi történi? Végig főskenedzik a cipőmet, mely csupa sár lesz. Én pedig eltűnök e világban mindent, de mindent, csak a sáros cipőt nem. Bevallom, hogy ez az egyetlen gyöngegem. De tehetek én róla? . . . Ideges vagyok? . . . Ugy-e hogy nem?

Van a világon egy magas, szikár, fekete körszakállas uri ember, nem tudom hogy hívják, sem azt, hogy engem honnan ismer, annyit tudok fölöle, csak hogy végrehajtó. Mindig köszön nekem az utcán, de mikor kimondja, hogy: „Alááá szolgálááája!” . . . van a hangjában valami rémségesen fenyegető, hogy a hideg fut végig a hátamon.

Mintha csak azt mondaná: „Megyek ám hozzád exequalni!“ És nincs nap, hogy legalább is háromszor ne találkozzam ezzel az emberrel! No már most ha meggondoljuk, hogy van egy serag jó emberem, kedves ismerősöm, a kivel szívesen találkozom s nem látom őket hetekig, hónapokig — ebbe az „Alááá szolgáláájá“-ba pedig léptenyomon belebotlom: hát nem kiállhatatlan ez?

A mesterségemről nem beszélek. Erről hallgassunk. Hogy végzem hivatalos teendőimet; mennyit gyöttrődöm, kinlódom — azt úgy sem lehet elmondani. Mindenkinnek meg van a maga keresztje, de az enyém a legnehezebb. Majd ha még egyszer a világra jövök, az egyetlen pálya, melyre ki fogom magamat képezni — a római pápaság lesz. Addig nyelek, türok és hallgatok s végzett munka után megyek haza. Beakarok menni a lakásomba, az ám, de a villanyos csengő nem szól. Minden héten hétszer mondja föl a szolgálatot. Küldök a házmesterért, az küld a villanyos emberért, az elküldi a segédjét, van kalapálás dörömbölés, csengetés és egy csomó költség. Hosszas láрма és ajtórugdosás után végre bebocsát a cseléd. Sarokba állítom botomat — az eldől s én belebotlom. Levetem a kabátomat, s az egyik ujját belemártom a leveses tálba, melyet a szakácsné éppen akkor visz el a hátam megett s mikor méltatlankodásomnak szavakban adok némi kifejezést, még a cseléd mondja, hogy: „A nagyságos ur olyan nehez természetű!“ . . . No hát . . . hát kérem van olyan bárányszelidségű ember a világon, a kit ilyen ráfogás üvöltő sakállá ne változtasson? . . . De hát én ideges ember vagyok!

Következnek az apró szunyogcsipések, kezdve a nem szelelő szivaron, mely általam földhöz vágatik, — egész a féllábu verklisig, ki átkozott daráló masinájával óraszámra huzza az udvaron, hogy: „Minek a szöke énekek, mikor én a barnát szeretem.“ De ezer mennydörgős mennykő! hát bánom is én akár a szökét szereted, akár a barnát? Kérdeztelek én? Kell ezt nekem tudni? . . .

A rossz ebéd után jönnek az unalmas látogatók. Mindenik azzal kezdi: „Hogy vagy? De rég nem láttalak!“ No hát én most szegről-végre mondom el neki, hogyan vagyok! Hiszen kérem ettől meg lehet örülni! Aztán milyen érdekes társalgás következik. „De nagy sár van odakünn.“ „Bizony már elég volna az esőből!“ „Haj, haj! Repül az idő!“ stb. kiállhatatlan ostobaságok. Aztán némelyik vendég olyan kaján és impertinens, hogy látja mennyire terhünkre van, de csak azért sem megy el, sőt titokban kaczag és örül a mi kinlódásunkon. És az ilyeneknek, mikor végre elviszi az ördög,

még barátságos arcczal kénytelenek vagyunk azt mondani, hogy: „Legyen szerencsénk mentől előbb megint!“ . . . Hát nem borzasztó ez?

Jön az est és hoz magával vegyes mulatságot, mely a következő számokból állítja össze programját: „Gyufa-fejpatogás a kézfejre. Kiöntött petroleum, mely bűdös és nem világít jól. Zongora és hegedű verseny a szomszédságban. A részeg házmester verekedése a szakácsnéval, stb. stb. Csupán a sorrend változik, maga az est kedélyes lefolyása többnyire ugyanaz.

No de végre lefekszem aludni. Fáradt testemet vízszintes helyzetbe teszem s szemeimre jótékony álmot nehezdek. Jótékony? . . . Most jön még csak az igazi! . . . A világ legnagyobb számara az a tudós volt, ki azt mondta hogy az ember arról álmodik, a mivel éber állapotában foglalkozott. No hát majd hozok én fel néhány példát, aztán tessék ítélni.

Tegnap éjjel azt álmodtam, hogy én ruha kefe vagyok! . . . Egész éjszaka kopott kabátokhoz és öcska nadrágokhoz dörzsölődtem! Ne adj isten hogy szabadulni birtam volna e lidércnyomás alól. A multkori álomban pedig belebujtam a zsebórámba s herculesi küzdelmet vittem véghez, hogy az a sok apró kerék össze ne morzsoljon! Vagy méltóztassanak elgondolni, hogy egyszer azt álmodtam, hogy az Akadémia előtt álló Széchényi szoborral lumpolni megyek. Mikor már végig dorbézoltunk minden lebujt, csapszéket, kávémérést, sőt a veres lámpásnál is megfordultunk, — akkor szépen visszakísértette magát az öreg ur az Akadémia elé, fölállt a talpazatra, kivágta az irattekercses jobbját, s félvállról oda szólt nekem: „No már most eredj öcsém, mert nekem dolgom van!“ . . . De most jön a legczifrább: Azt álmodtam a mult héten, hogy krumpi-leves vagyok! . . . Fazékban tett föl a szakácsné a tűzhelyre s én elkezdtem főni, fotyogtatni, végre kifutottam!!! . . . természetesen a milyen hosszú vagyok — a pádimentumra az ágy elé! Már most kérdelem, van-e olyan lángész, a ki ilyen örült ostobaságokat ki tudna gondolni? És van-e olyan birka türelem, melyet csak emléke is ezen badarságoknak — ne változtatna rabiatiizmussá?

Nem volna csoda, ha a legidegesebb emberré válnék, a kit csak ez a föld hord, de nemcsak, hogy nem vagyok ideges, de még haragudni sem tudok senkire, — ezért van aztán, hogy mindenki hatalmaskodik felettem, elnyom, kigunyol és kikaczag.

Önök is???

Köszönöm alásan!

Mikor a nap.

Mikor a nap hunyni készül
Visszanéz a messi bérczről,
S a holnapnak reményével
Hinti sugarait szélyel.

Mikor én pihenni térek,
Attekintek rajtad, élet! . . .
Emlékei szállnak a nap
Szárnyain egy gondolatnak.

Van valami vigasztaló
A búcsuzó sugarakban;
Van valami kétségbejítő
Abban az egy gondolatban! . . .

Szabó Jenő.

A legnagyobb gyémánt.

Kié a legnagyobb gyémánt?
Versenyeznek a koronák.
Fél ökölnyi kis darab kő,
S fél országukért sem adnák.

Én nem vagyok fejedelem
S gyémántom a legtöbbit ér,
Mert babámat dehogyan adnám
Száz gyémántér', a világér'!

Révész Hugó.

Szegény vagyok . . .

Szegény vagyok . . . Az élet gondja
Megfárasztotta lelkemet,
Elborította sötét árnynyal,
Hogy többé büszke könnyű szárnynyal
Már röptülnie sem lehet!
De néha mégis — szent öledre
Ugy vágyom, természet anyám!
S hozzád megyek pihenni titkon,
Ábrándos, csöndes éjszakán.

És nem zavar meg semmi, semmi . . .
Lelkembe béke, nyugalom . . .
Ah, olyan édesen borul rá,
Oly nagy titokban, mintha tudná,
Hogy nem sokáig ringatom.
S kibékülök — mindent feledve,
Mi szívenem sebet hagyott —
Tekintetem ott csüng a mennyen,
S azt álmodom: boldog vagyok!

Az ég sötét még, mint a bánat
Perczén szülemelő gondolat . . .
Tán, mert napját hiába várja,
Merengő szép szemét lezárta
Kimondhatatlan gyász miatt? . . .
Vagy csak ragyogó álamtól
Nem látom fényes csillagát?
S álom ragyogja be helyette
A véghetetlen éjszakát?!

Oh, gyulj ki, öröklángu csillag!
Én versenyezhetek veled:
A fény, mit álom szórt szemembe
Már szertebomlott rendre, rendre . . .
Tünő sugár volt! képzelet!
Oh, gyulj ki, örök lángu csillag,
Hogy szálljon erre sugarad!
E kis sugárnak játszi fénye
Tán inkább lelkemem marad!

Ha egykor majd aludni térek
És elborul fáradt szemem,
Halkan suhanó szárnyra kapva
Lelkem a sugarhoz tapadva
E csillagon majd elpihen
És nyugalomban ringatózik
A sulyos földi harcz után;
S a boldogság, mely addig álom,
Majd az se lesz álom csupán!

Mit? . . . Nyugalom? . . . Oh! el nem éri
Lelkem csöndes világodat!
De áttörve a siri árnyon
Majd örült csattogásu szárnyon
Egy üstökös hátára kap;
És lángoló, örök tűzével,
Mit a halál sem olthatott,
Kering, kering s nem engedi
Ott fenn kihálni a napot! . . .

Szabó Jenő